

**TİCARİ İŞLEMLERDE
TAŞINIR REHNİ KANUNU UYARINCA KURULMUŞ OLAN
REHİNLİ TAŞINIR SİCİLİNİN TAPU SİCİLİ İLE
KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ**

*Yrd. Doç. Dr. Damla GÜRPİNAR**

Öz

Taşınmaz üzerindeki rehin haklarının açıklığı, tapu siciline tescil ile sağlanırken taşınır üzerindeki rehin hakları bakımından, kural olarak, malikin taşınır üzerindeki dolaysız zilyetliğinin sonlandırılması gerekir. Taşınır rehni bakımından geçerli olan bu kural, çeşitli sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Ticari yaşamda finansmana erişimi kolaylaştırmak amacıyla çıkarılmış olan Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu ile bu sakıncalar giderilmeye çalışılmış ve Kanun'da sayılan taşınır varlıkların rehne konu olabilmeleri için, yine Kanun'da sayılan kişiler arasında kurulacak rehin sözleşmelerinin bir sicile tescil edilebilmeleri olanağı getirilmiştir. Bu makalede, "Rehlinli Taşınır Sicili" adını taşıyan bu sicilin işleyişi ve bu sicile yapılan tescillerin hükmü, taşınmaz rehni bakımından benzer rol oynayan tapu sicilinin işleyişiyle ve tapu sicili işlemlerine bağlanan hükümlerle karşılaştırılarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Rehlinli taşınır sicili, ticari işlemlerde taşınır rehni, tapu sicili, tescil, iyiniyetin korunması

* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (e-posta: damlagurpinar@hotmail.com) (Makale Gönderim Tarihleri: 18.09.2017-18.09.2017/Makale Kabul Tarihleri: 12.10.2017-19.10.2017)

**ANALYSING OF THE REGISTRY FOR PLEDGED MOVABLE
GOODS, WHICH HAS BEEN ESTABLISHED ACCORDING
TO THE ACT ABOUT PLEDGE ON MOVABLE GOODS IN
TRADE TRANSACTIONS, COMPARED
TO THE LAND REGISTRY**

Abstract

Clearness of pledge on movable goods can be reached by registration on the land registry. On the other side it is necessary that owner has to lose his direct possession on movable goods, if he wants to put them in pledge; but this rule is bringing some problems in itself. By the Act about Pledge on Movable Goods in Trade Transactions, which has been regulated in order to make easy finding finances in trade life, has been aimed to solve this problems. It means, some movable goods would be pledged by this Act, if the pledge agreements had been registered on “the registry for pledged movable goods”. On this article, this registry will be analyzed compared to the land registry.

Keywords

Registry for pledged movable goods, pledge on movable goods in trade transactions, land registry, registration, protecting of good faith

GİRİŞ

Ticari yaşamda finansmana erişimi kolaylaştırmak amacıyla kabul edilen 6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, 1 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu Kanun kapsamında kurulacak rehinlere ilişkin tüm iş ve işlemleri gerçekleştirmek üzere bir sicil kurulması da öngörülmüştür (TİTRK m. 2/I.k). “Rehinli Taşınır Sicili”nin kurulma amacı, Kanun’un 8. maddesinin birinci fıkrasında, “rehin hakkının tesisi ve üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi, rehinli alacaklılar arasında öncelik hakkının belirlenmesi, rehinli taşınır varlık ile alacağın devrinin tescili” olarak belirlenmiştir. Aynı maddenin dördüncü fıkrası uyarınca, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği de, 1 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır¹.

Makalemizde söz konusu sicilin işleyişini ve bu sicile bağlanan hukuki sonuçları, tapu sicilinin işleyişi ve tapu sicili işlemlerine bağlanan hukuki sonuçlarla karşılaştırarak incelemeyi amaçlıyoruz. Rehlinli taşınır sicili, sadece Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu çerçevesinde kurulacak rehin sözleşmelerinin tescil edildiği bir sicil olarak, şüphesiz ki tapu sicilinden çok daha dar kapsamlıdır. Bu nedenle tapu siciline bağlanacak her hukuki sonucun bu sicile de bağlanması beklenemez; ama her iki sicil de farklı kapsamlarda da olsa aynî hakların açıklığı ilkesine hizmet etmekte olduğu için aralarındaki benzerlik de inkâr edilemez. Hukuk yaşamımıza yeni girmiş olan bu sicilin işleyişini kavramak için, tapu sicilinin işleyişi ile ilgili bazı ilkeleri göz önünde bulundurmak bu yüzden yararlı olabilecektir.

Makalemizin ilk kısmında rehinli taşınır sicili hakkında genel bilgiler vereceğiz; ikinci kısmında sicile yapılacak işlemler üzerinde duracağız. Makalemizin tapu sicili ile karşılaştırmalı olarak incelemeye en elverişli olan temel kısmı ise, sicile bağlanan hukuki sonuçları ele alacağımız üçüncü ve son kısmı olacaktır.

¹ 31 Aralık 2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış olan Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği, “Yön.” olarak kısaltılacaktır.

I. REHİNLİ TAŞINIR SİCİLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Rehinli taşınır sicilinin tanımı, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin (k) bendinde yapılmış bulunmaktadır. Buna göre, rehinli taşınır sicili, mevzuatı uyarınca kendi özel siciline tescili zorunlu olanlar dışındaki taşınır varlıklar üzerinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu uyarınca tesis edilecek rehinlere ilişkin tescil, terkin, değişiklik gibi tüm iş ve işlemlerin elektronik ortamda gerçekleştirildiği ve sunulduğu merkezi ve aleni bir sicildir.

Rehinli taşınır sicili, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na kurulur ya da kurdurulur (TİTRK m. 2.k)². Sicilin kuruluş ve işleyişine yönelik usul ve esaslar, Bakanlıkça çıkarılan Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği ile belirlenir (TİTRK m. 8/III). Bakanlık, sicilin faaliyetlerini denetleme ve gerekli önlemleri alma yetkisine de sahiptir. Sicil ise, Bakanlıkça alınan önlemlere ve verilen talimatlara uymakla yükümlüdür (TİTRK m. 8/II). Dolayısıyla rehinli taşınır sicilinin resmi bir sicil olduğu da söylenmelidir³. Bu da Türk Medeni Kanunu'nda hükme bağlanmış olan, resmi sicillerin belgeledikleri olguların doğru olduğuna ilişkin karinenin, rehinli taşınır sicili bakımından da geçerli olacağı anlamına gelmektedir (TMK m. 7/I).

Sicil; sicil merkezi, sicil birimleri, sicil yetkilisi ve yardımcıları ile diğer personelden oluşur (Yön. m. 6/I). Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 7. maddesinde sicil merkezinin görevleri şöyle sayılmıştır:

"a. Sicil hizmetlerine elektronik ortamda erişim yollarını kurmak ve yürütmek⁴,

² Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, rehinli taşınır sicilinin kurulması ve sicil hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için Türkiye Noterler Birliği ile bir protokol imzalamış bulunmaktadır. Bu çerçevede noterlikler sicil birimi olarak hareket etmeye yetkilendirilmişlerdir. Sicil merkezi ise Türkiye Noterler Birliği'dir. (bkz. <http://cdn01.tnb.org.tr/uygulama/tares/genelyazi195.pdf>).

³ **Antalya**, O. Gökhan/**Acar**, Faruk: Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni, Aristo Yayınevi, İstanbul 2017, s. 50.

⁴ Türkiye Noterler Birliği'nin bu amaçla kurmuş olduğu sistem, kısaca TARES olarak ifade edilen "Taşınır Rehin Sicil Sistemi"dir. Sisteme ait web sayfası için bkz. <https://www.tares.org.tr>.

- b. Sicil hizmetlerine erişim yolları ile sicilin çalışma gün, saat ve yerini duyurmak,*
- c. Sicil birimleri tarafından yapılan işlemlere ilişkin elektronik ortamda tutulan sicil kayıtlarının güvenli olarak saklanması ve yedeklenmesini sağlamak,*
- ç. Diğer Kanunlar uyarınca tutulması gereken sicillerde yer alan rehin kayıtlarına elektronik ortamda ulaşılması için gerekli teknik altyapıları sağlamak,*
- d. Sicilde yer alan rehin kayıtlarına diğer sicillerin elektronik ortamda erişimi için gerekli altyapıları sağlamak,*
- e. Elektronik ortamda tutulan sicil kayıtlarının aleniyetini sağlamak,*
- f. Sicil internet portalını hazırlamak.”*

Görüldüğü gibi, sicil merkezi sicil hizmetlerinin işleyişini sağlamak için gerekli altyapıyı sağlamakla yükümlüdür; sicil hizmetlerinin doğrudan doğruya yürütülmesi ise, sicil birimlerine bırakılmıştır. Bir yerleşim yerinde birden çok sicil birimi oluşturulabilir (Yön. m. 6/III). Sicil birimi, sicil yetkilisi tarafından yönetilir (Yön. m. 8/I). Sicil yetkilisinin görevleri ise, Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 9. maddesinde sayılmıştır. Bu görevler arasında inceleme konumuzu doğrudan doğruya ilgilendirenleri şöylece sıralayabiliriz:

1. Rehin sözleşmelerinin tescil, değişiklik, terkin ve diğer tescil talepleri ile ilgililer tarafından yapılan bildirimlerin alınmasını sağlamak (Yön. m. 9.c),
2. Rehin işlemlerine ilişkin taleplerin mevzuata uygunluğunu incelemek (Yön. m. 9.ç),
3. Rehin işlemlerine ilişkin taleplerdeki hata ve eksikliklerin giderilmesini sağlamak (Yön. m. 9.d),
4. Gerekli şartları taşınması halinde talepleri sicile tescil etmek (Yön. m. 9.f),
5. Mahkemelerce verilen tescil, değişiklik veya terkin kararlarını tescil etmek (Yön. m. 9.g),
6. Sicil kayıtlarına esas belgelerin saklanması sağlamak (Yön. m.9.ı),

7. Fiziki ve elektronik ortamdaki her türlü belge ve kayıtların doğruluğu ile güvenliğini sağlamak (Yön. m. 9.i).

Yönetmelik'te, sicil yetkilisinin yapacağı işlemler nedeniyle doğacak zararlardan sorumlu olduğuna ilişkin açık bir hüküm yer almamaktadır; ama sicil yetkilisinin yokluğunda sicil hizmetlerini yerine getirmekle görevli olan yardımcılarının bu görevlerinden dolayı sicil yetkilisi gibi sorumlu oldukları ifade edildiğinden (Yön. m. 8/II), sicil yetkilisinin de, yapacağı işlemler nedeniyle doğacak zararlardan sorumlu olduğu sonucu çıkarılmak zorundadır. Kaldı ki; sicil yetkilisinin, yardımcılarının yapacağı işlemler nedeniyle doğan zararlardan, rücu hakkı saklı kalmak kaydıyla, sorumlu olduğu da Yönetmelikte hükme bağlanmıştır (Yön. m. 8/IV). Yardımcısının eyleminden bile sorumlu tutulan sicil yetkilisinin kendi eyleminden sorumlu olmaması her hâlde düşünülemez. Kaldı ki, Bakanlık, sicilin tutulması görevini Türkiye Noterler Birliğine bırakmış olduğundan ve noterlikler de sicil birimi olarak hareket edeceğinden, sicil yetkilisi sayılacak olan noterlerin, Noterlik Kanunu çerçevesinde de sorumlulukları bulunmaktadır. Noterlik Kanunu'nun 162. maddesine göre *“stajyer, kâtip ve kâtip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler, bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludurlar. Noter, birinci fıkra gereğince ödediği miktar için, işin yapılmaması, hatalı yahut eksik yapılmasına sebep olan stajyer veya noterlik personeline rücu edebilir”*.

Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesine göre, Devlet tapu sicilinin tutulmasından doğan bütün zararlardan sorumludur, yalnız kusuru bulunan görevlilere rücu eder. Rehinli taşınır sicili bakımından ise, sicil yetkilisi ve yardımcılarının eylemlerinden Devlet'in sorumlu olduğuna ilişkin açık bir hüküm, Kanun'da bulunmamaktadır. Yalnız, sicil yetkilisi veya yardımcılarının eylemlerinin İdare Hukuku anlamında hizmet kusuru olarak nitelendirilebileceği kabul edilirse⁵, idarenin sorumluluğundan söz etmek yine de mümkün olabilecektir⁶.

⁵ Hizmet kusuru kavramı için bkz. örneğin **Gözler**, Kemal/**Kaplan**, Gürsel: İdare Hukuku Dersleri, 17. Baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa 2015, s. 749; **Gözübüyük**, A. Şeref/

Rehinli taşınır sicili, tıpkı tapu sicili gibi aleni bir sicildir. Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun 8. maddesinin ikinci fıkrasının ilk cümlesinde ifade edilen bu özellik, sicilin kuruluş amacından kaynaklanmaktadır (ayrıca bkz. Yön. m. 17/II). Ticari işlemlerde taşınır varlıkları rehnedecek olan malikin, bu varlıkların dolaysız zilyetliğini kaybetmesini engelleyecek; ama yine de rehinli alacaklının bu varlıklar üzerindeki aynî hakkını üçüncü kişilere bildirecek mekanizma, bu hakkın rehinli taşınır siciline tescili ile sağlanmıştır. O halde, üçüncü kişiler, bu sicili inceleyerek belli kişilere ait belli taşınır varlıkların rehin yükü altında olduğunu anlayabilmelidirler. Üçüncü kişiler, Yönetmelik'in 17. maddesinde hükme bağlanan sorgulama hizmetlerinden yararlanarak, rehin verenin ticari işlemlerde taşınır rehnine konu edilen taşınır varlıkları, rehinin tescil tarihi, rehinli alacaklıların derece ve sırası, borç ve güvence miktarları, kabul edilen derece sistemi ve rehinli alacaklının boşalan dereceye geçme hakkının bulunup bulunmadığı konusunda bilgi edinebilirler (Yön. m. 32/I). Sicil, sorgulama sonuçlarını gösteren belge düzenlemeye yetkilidir. Elektronik ortamda yapılan başvuru sonucunda düzenlenen belgeler, güvenli elektronik imza ile imzalanarak kayıtlı elektronik posta⁷ aracılığıyla da iletilebilir. Bu şekilde veya ıslak imzalı olarak ve posta yoluyla ilgiliye iletilen belgeler, sicil birimleri tarafından verilen belge ile aynı işleve sahip olur (Yön. m. 32/III). Yönetmelik'in 26. maddesine göre, ilgisini ispat eden herkes, rehin verenin rehinli işlemleri ile ticari işlemlerde taşınır rehnine konu edilebilecek varlıklar üzerindeki rehin haklarını ve bu rehinlere ilişkin diğer hususları görmek amacıyla sicilden onaylı belge talebinde bulunabilir. Gerek 26. madde çerçevesinde sicil biriminden onaylı belge talep etmek gerek 30. madde ve devamındaki hükümler çerçevesinde bir sicil birimi aracılığıyla ya da elektronik ortamda sorgulama yapmak için

Tan, Turgut: İdare Hukuku, Cilt I Genel Esaslar, 11. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2016, s. 750 vd.

⁶ **Antalya/Acar**, s. 56; **Göle**, Celal/**Aydoğan**, Gökhan: "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Ankara 2017, Cilt: 33, Sayı: 1, s. 37.

⁷ Rehlinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 4. maddesinin (d) bendine göre, "kayıtlı elektronik posta (KEP): 25/8/2011 tarihli ve 28036 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde tanımlanan elektronik postayı ifade eder".

aranan koşul, talepte bulunan kişinin ilgisini ispat etmesidir. Türk Medeni Kanunu'nun 1020. maddesinin ikinci fıkrasına göre de, ilgisini inanılır kılan herkes, tapu kütüğündeki ilgili sayfanın ve belgelerin tapu memuru önünde kendisine gösterilmesini veya bunların örneklerinin verilmesini isteyebilir. Her iki sicil bakımından da sorulması gereken sorular, ispat edilmesi veya inanılır kılınması aranan ilginin içeriğinin ne olduğu ve sicil yetkilisini inandırmaya ilişkin bu faaliyetin nasıl gerçekleştirilebileceğidir. Herhalde rehinli taşınır üzerine yeni bir rehin daha koydurmak isteyen bir kişi, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu kapsamında alacaklı sıfatına sahip olabilecek kişilerden biri olduğu takdirde, salt bu durumu açıklamakla yetinebilir; ama bu taşınır varlığı devralma niyetinde olan kişinin belli bir sığata sahip olması şart değildir. Taşınır varlığı devralan kişi, bu varlığı üzerindeki rehinlerle yüklü olarak edineceği için, bu kişinin sicili incelemekte yararı olduğu söylenebilir; ama onun salt bu niyetini ifade etmesinin ilgisini "ispatlama" veya "inanılır kılma" kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusu tartışmaya açıktır⁸. Kanaatimizce sicilin elektronik ortamda tutulması gerçeği göz önünde tutularak bu konuda fazla katı bir tutum takınmamak doğru olacaktır⁹. Elektronik ortamda tutulan bir sicil, sorgulama taleplerini fazlaca zaman kaybetmeksizin yanıtlayabilecek durumda olup, sorgulamayı elektronik ortamda yapabilecek olan ilgililerin ancak çok azının doğrudan

⁸ Tapu sicili bakımından "ilgisini inanılır kılma" hususunun nasıl yorumlandığı hakkında bkz. **Şengül**, Mehmet: Tapu Sicilinin Aleniyeti, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 167 vd.; **Tekinay**, Selâhattin Sulhi/**Akman**, Sermet/**Burcuoğlu**, Halûk/**Altıp**, Atilla: Tekinay Eşya Hukuku, Cilt I: Zilyetlik-Tapu Sicili-Mülkiyet, 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989, s. 242-243; **Akipek**, Jale/**Akıntürk**, Turgut:Eşya Hukuku, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2009, s. 274-275; **Oğuzman**, M. Kemal/**Seliçi**, Özer/**Oktay Özdemir**, Saibe: Eşya Hukuku, 18. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2015, no: 669-671; **Ünal**, Mehmet/**Başpınar**, Veysel: Şekli Eşya Hukuku, 7. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2015, s. 244-245; **Esener**, Turhan/**Güven**, Kudret: Eşya Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2105, s. 118-119; **Sirmen**, A. Lâle: Eşya Hukuku, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 116; **Ayan**, Mehmet: Eşya Hukuku I, Zilyetlik ve Tapu Sicili, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 196, 222-224. Tapu sicilinin aleniyetini sağlamak bakımından ilginin inanılır kılınması koşulunun bertaraf edilmesi gerekliliği hakkında **Şengül**, s. 126. vd.

⁹ **Antalya** ve **Acar**'ın, hukuken himaye edilebilir ilgisi olan herkesin sicili inceleyebileceğine ilişkin yaklaşımlarına biz de katılıyoruz (Bkz. **Antalya/Acar**, s. 51).

sicil birimlerine müracaat edeceği de göz ardı edilmemelidir. Bu durumda, işlevi taşınır varlık üzerindeki rehin hakkına açıklık kazandırmak olan bir sicilin verilerine ulaşmayı zorlaştıracak yönde yorum yapmanın hiçbir haklı yanı olamaz. Kaldı ki, sorgulama hizmetleri için “sicil hizmet ücreti” adı altında bir ücret talep edilebilecek olması, gerçekten ilgili olmayan kişilerin herhangi bir başvuruda bulunmasını engelleyici rol de oynayacaktır (bkz Yön. m. 9.2, 26/II).

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, rehinli taşınır sicili, elektronik ortamda tutulan bir sicil olup bu yönüyle tapu sicilinden ayrılmaktadır. Gerçi Tapu Sicil Tüzüğü’nün 12-15. maddeleri arasında yapılmış olan düzenleme, “tapu sicilinin elektronik ortamda tutulması” başlığını taşımaktadır ve 12. maddeye göre, tapu kayıtlarının elektronik ortamda tutulması halinde, ana ve yardımcı siciller TAKBİS (Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi)¹⁰ içerisinde saklanır ve yönetilir. Yalnız, TAKBİS’in teknik anlamda bir elektronik tapu sicili değil de, bilgisayar destekli bir tapu sicili niteliği taşıdığı ifade edilmektedir¹¹.

Rehinli taşınır sicili, tapu sicilinden başka bir yönüyle daha ayrılır ki; bu da sicilin ayın esasına göre değil, işlem esasına göre tutuluyor olmasıdır. Bu sicile her nevi taşınır tescil edilmiş ve her taşınır için bir sayfa açılmış değildir¹². Ticari işlemlerde taşınır rehni kapsamında rehin verebilecek her kişinin bu rehne konu etmeye yetkili olduğu her taşınır varlığı da belli bir sayfaya kaydedilmiş değildir. Bu Kanun kapsamındaki bir kişi, bir ya da birkaç taşınır varlığını ya da işletmesinin tümünü rehnettiği zaman, yapılan tescilin konusu, rehne ilişkin sözleşmenin kendisidir. Rehnedilen taşınır varlıklar ayırt edici özellikleri ile birlikte, bu rehin sözleşmesinde yazılı olmak zorundadırlar (TİTRK m. 4/VI.c). Böylece sözleşmenin tescili ile somut olarak rehne konu olmuş her taşınır varlık, sicilden takip edilebilecek nitelik kazanır. Oysa tapu sicili ayın esasına göre tutulur¹³. Her taşınmaz için tapu

¹⁰ TAKBİS hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Şengül, s. 69 vd.

¹¹ Ünal/Başpınar, s. 255; Şengül, s. 58.

¹² Antalya/Acar, s. 55.

¹³ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona/Arpacı, Abdülkadir: Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 1991; Hatemi, s. 413; Akipek/Akıntürk, s. 269 vd.; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, no: 657; Ünal/Başpınar, s.

kütüğünde tek bir sayfa açılır ve o taşınmazın ayırt edici özellikleri ile birlikte, o taşınmaz üzerinde sahip olunan her tür aynî hak, kuvvetlendirilmiş kişisel haklar, malikin tasarruf yetkisini kısıtlayan şerhler veya kanundan doğan kısıtlamaları açıklayan beyanlar ve başkaca hususlara ilişkin beyanlar görülür. Üstelik sadece güncel durum değil, taşınmazın geçmişteki hukuki durumu da bu sayfadan anlaşılabilir. Her iki sicil arasındaki bu fark, tapu sicilinin sadece rehin haklarına açıklık kazandırmaya hizmet etmekle kalmayıp, taşınmaz üzerindeki haklar bakımından daha geniş ölçüde bir açıklık sağlamayı hedeflemesinde yatar. Taşınır varlıkların rehnedilmesi için öngörülen sicilin bu esasa uygun olarak tutulması gerekli değildir. Rehin hakkı bir kere kurulduktan sonra tarafları ve üçüncü kişileri, sona erene kadar ilgilendirir. Geçmişte kurulmuş da sona ermiş bir rehin ile ilgili açıklığa ihtiyaç zaten duyulmaz¹⁴. Taşınır üzerindeki diğer aynî haklara ise, zilyetlik, açıklık kazandırmaya devam etmektedir. O haklar bakımından da bu sicille bir açıklık sağlanması beklenemez ve gerekmez. Kaldı ki, ülkedeki her taşınmaza tapu kütüğünde bir sayfa açılması mümkündür; ama her taşınıra bir sayfa açılmasını gerektirecek bir sistem düşünülemez. Böyle bir ihtiyaç da yoktur.

Rehinli taşınır sicilinin işlem esasına göre tutulan ve rehne konu olabilecek taşınır varlıklar hakkında her nevi açıklığı sağlamaya hizmet etmeyen bir sicil olmasının doğurduğu bir sonuç da, bu sicilin hukuk düzenimizde ikincil nitelik taşımasıdır. Hukukumuzda taşınır eşya üzerindeki aynî haklara açıklık sağlayan unsur zilyetlik olsa da, bazı taşınır varlıkların belli bir sicile tescil edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Örneğin motorlu taşıtlar böyledir. Eşya Hukuku anlamında eşya bile sayılamayan; ama Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu çerçevesinde taşınır varlık olarak değerlendirilen ve rehne konu olabileceği kabul edilen malvarlıksal değerlerin¹⁵ bazıları da bir sicile tescil edilerek koruma altına alınabilmektedir ve bu değerlerin söz konusu sicillere tescil yoluyla rehnedilmeleri de mümkündür. Örneğin

243-244; **Esener/Güven**, s. 118; **Sirmen**, s. 114; **Ertaş**, Şeref: Eşya Hukuku, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, 13. Baskı, İzmir 2016, no: 436; **Ayan**, s. 196, 219.

¹⁴ Yine de sicilden terkin edilen kayıtlar, sicil tarafından yirmi süreyle arşivlenir (Yön. m. 29/VII).

¹⁵ Bu malvarlıksal değerlerin listesi için bkz. TİTRK m. 5/I.

tescilli markalar böyledir. Bu tür taşınır varlıklar bakımından, açıklığı daha geniş ölçüde sağlamaya hizmet eden, bir bakıma tapu sicilinin taşınmazlar için sağladığı hizmeti sağlayan bir sicil mevcut olduğundan, bu varlıklar, kural olarak, ticari işlemlerde taşınır rehnine konu bile edilemez (TİTRK m. 8/III). Bunlar üzerinde rehin kurmak isteniliyorsa, ilgili sicillere müracaat edilmesi gerekir¹⁶. Kaldı ki bu siciller, sadece ticari işlemlerde taşınır rehninin tarafı olabilecek kişiler arasında kurulacak rehin ilişkilerine özel de değildir. Bu taşınırlara ilişkin zilyetlik durumunu gözlemleyip bu taşınırlara özgü sicili de inceleyen kişilerin bir de rehinli taşınır sicilini incelemelerini beklemenin hiçbir olumlu sonucu olmaz. Gerçi ticari işlemlerde taşınır rehni, işletmenin tümü üzerinde kurulduğunda, işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş her tür taşınır varlık rehnedilmiş sayılır¹⁷; ama bu durumda bile, rehnedil-

¹⁶ **Antalya ve Acar**, ticari işlemlerde taşınır rehnininin mevzuatı uyarınca kendi özel siciline tescilli zorunlu olanlar dışındaki taşınır varlıklar üzerinde kurulacak olmasına ilişkin hükümden (TİTRK m. 2.k) yola çıkarak, rehinli taşınır sicilinin tescil yoluyla kurulan menkul rehni türleri içinde “genel sicil” özelliği taşıdığı sonucuna ulaşmaktadırlar (**Antalya/Acar**, s. 50). Yalnız, yazarların görüşünün aksine, bu hüküm, kanaatimizce, rehinli taşınır siciline tüm teslimsiz taşınır rehinleri içinde bir genellik sağlamaz; çünkü sicile sadece ticari işlemlerde taşınır rehni kapsamında kurulacak rehinler tescil edilebilecektir.

¹⁷ Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik’in 19. maddesinin birinci fıkrasına göre, ticari işletme ve esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması hâlinde, rehnin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan taşınır ve taşınmaz varlıklar rehnedilmiş sayılır. Yalnız tapu kütüğüne herhangi bir nedenle tescil edilen taşınırların bile ticari işlemlerde taşınır rehnine konu edilemeyeceğinin (TİTRK m. 5) hükme bağlandığı Kanun’a dayalı olarak çıkartılmış olan Yönetmelik’in bu hükmünün Kanun’a aykırı olduğu açıktır (Bkz. **Şit İmamoglu**, Başak: Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2017, s. 34). Böyle bir sonuç, yukarıda açıkladığımız sebeplerle kesinlikle kabul edilemez. Taşınmazlar üzerindeki aynı haklar, ancak ve ancak tapu sicili ile açıklık kazanır. İşletmenin tümü rehnedilse ve taşınmaz da o işletmenin faaliyetine özgülenmiş olsa bile, taşınmazların bu Kanun kapsamında rehnedilmesi kabul edilemez (aynı yönde **Arkan**, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 23. Bası, Ankara 2017, s. 61; **Göle/Aydoğan**, s. 33). Gerçi söz konusu rehnin de tapu siciline bildirim yoluyla ve orada çoktan tescilli diğer taşınmaz rehinlerinden sonra gelecek şekilde tescil edilmesi teknik olarak mümkündür. Bu durumda tapu sicili taşınmazlarda aynı haklara açıklık kazandırmadaki tekeline korumaya yine devam eder; ama Ticari İşlemlerde **Taşınır**

mesi diğer kanunlarca bir sicile tescili gerekli olan taşınır varlıklar söz konusu ise, bu rehin ilgili sicillere bildirilir (TİTRK m. 5/II.c.2). Üstelik bu varlıklar üzerinde bu yolla kurulan rehin hakkı, özel sicillerde daha önce kurulmuş rehin hakları varsa, sıra itibarıyla de onlardan sonra gelir (TİTRK m. 5/II.c.3). İşletmenin tümü üzerinde rehin kurulduğunda, bu durum ticaret siciline veya esnaf siciline de bildirilir (TİTRK m. 5/II.c.4). Bu bildirimler sayesinde, ticari işlemlerde taşınır rehininin varlığının öğrenilmesi olanağı arttırılmaktadır¹⁸.

Rehinli taşınır sicilinin, hukuk düzenimizde diğer bazı sicillere göre ikincil bir yönü olsa da, diğer sicillerle sağlanan açıklığı güçlendiren bir yönü olduğu da söylenebilir. Şöyle ki, mevzuatı gereği özel sicillerine kaydı gereken gemi, hava aracı, iş makinesi, maden ve cevher ile motorlu taşıtlar üzerinde tesis edilen rehin hakları, ilgili siciller tarafından sicil merkezine bildirilir (TİTRK m. 5/VIII, Yön. m. 13/IV). Bu sayede, örneğin bir ticari işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş bir motorlu taşıt, daha önce motorlu taşıtlar siciline tescil yoluyla rehnedilmiş bulunuyorsa, bu husus, rehinli taşınır sicilinin sorgulanması ile de anlaşılacaktır. Böylece işletmenin tümü üzerinde rehin kazanma niyetinde olan alacaklı, ayrıca motorlu taşıtlar sicilinde bir inceleme yapmaksızın, söz konusu motorlu taşıt üzerinde ilk sıradaki rehinli alacaklı olamayacağını öğrenebilecektir¹⁹.

Rehni Kanunu'nun, taşınmazlar üzerinde dolaylı yoldan da olsa yeni bir rehin türü yaratmak amacıyla kabul edilmediği açıktır. Zaten işletmenin tümü bu rehne konu olsa bile, işletmenin faaliyetlerine tahsis edilmiş taşınmazın mülkiyetinin mutlaka tacir veya esnafta olması zorunluluğu yoktur. Kanun koyucunun, "işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş unsurlar" ibaresinden söz ederken, sadece 5. maddede saydığı taşınır varlıklardan hareket ettiğini kabul etmek çok daha isabetli olacaktır.

¹⁸ **Antalya/Acar**, s. 61; **Arkan** ise bu bildirimler sayesinde üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasında bulunmalarının engelleneceğini ifade etmektedir (**Arkan**, s. 60). Yazara bu noktada katılmıyoruz. Rehlinli taşınır siciline yapılan tescil, üçüncü kişilerin iyiniyet iddialarını zaten engeller; ama üçüncü kişilerin gerçekten rehlin varlığını öğrenmelerini sağlamak için bu önlemlerin de alınması tabii ki yararlıdır (aynı yönde **Antalya/Acar**, s. 61-62; **Göle/Aydoğan**, s. 20, 40).

¹⁹ **Arkan** ise, bu bildirim sayesinde, bu rehinlerin sonradan kurulacak ticari işlemlerde taşınır rehinlerinden önce gelmesinin sağlanmış olacağı düşüncesindedir (**Arkan**, s. 61). Yazarın bu düşüncesine katılmamız mümkün değildir; çünkü ticari işlemlerde taşınır rehni yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, herhangi bir taşınır varlık üzerindeki aynı haklara

II. REHİNLİ TAŞINIR SİCİLİNDE YAPILACAK İŞLEMLER

Rehinli taşınır sicilinde yapılacak işlemler, Rehimli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 18. maddesinin birinci fıkrasında ifade edilmiştir. Buna göre; rehinli taşınır sicilinde, rehin sözleşmelerinin tescili, değişikliği ve terkini, rehinli taşınır varlık ile rehin hakkının devri, boşalan dereceye geçme hakkının tescili, tescil edilen hususların sorgulanması ve bunlara ilişkin belge oluşturulması işlemleri yapılır.

Tapu siciline yapılacak işlemler denildiğinde ise, akla gelen ilk işlem, taşınmazlara ilişkin birer sayfanın açılması ve taşınmazlara ilişkin sınır ve yüzölçümü gibi bazı bilgilerin bu sayfalar üzerinde gösterilmesidir²⁰. Taşınmazın niteliğine ilişkin bir değişiklik gündeme gelmediği sürece yapılmış olan bu işlem, bir defaya mahsustur. Tapu sicilinin kurulma amacı, elbette ki, sadece bu işlemin yapılması değildir. Bu işlem, sicilin bundan sonraki işleyişi için gerekli zeminin hazırlanmasından başka bir anlam taşımaz. Benzer bir işlem, ayın esasına değil de işlem esasına göre tutulan rehinli taşınır sicili bakımından söz konusu bile olmaz. Tapu sicilinin taşınmaz üzerindeki aynî haklara açıklık kazandırmasına hizmet eden işlem ise, tescildir²¹. Yalnız tapu sicilinin tek fonksiyonu aynî haklara açıklık kazandırmak da değildir. Aynî hakkın malike sağladığı yetkiler çeşitli sebeplerle

açıklık sağlamak bakımından ancak ikincil sırada rol oynar. Bu varlıklar üzerinde daha önce kurulmuş olan rehinlerin bu sicile bildirilmemiş olması, sonradan kurulan ticari işlemlerde taşınır rehni nedeniyle sıralarını kaybetmelerini gerektirmez. Bilakis, sonradan kurulan ticari işlemlerde taşınır rehinleri de, bu sicillere bildirilmek zorundadır ve bu bildirimle rağmen söz konusu sicillerde yer alan rehinlerden sonraki sırada gelecekleri Kanun'da açıkça hükme bağlanmış bulunmaktadır (bkz. TİTRK m. 5/II.c.3).

²⁰ Taşınmazı ayırt etmeye yarayan bilgilerin tapu kütüğündeki sayfaya yazılması hakkında bkz. **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, no: 823-824; **Ünal/Başpınar**, s. 285; **Sirmen**, s. 165; **Nomer**, Halûk Nami/**Ergüne**, Mehmet Serkan: Eşya Hukuku-Zilyetlik ve Tapu Sicili, İkinci Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 114-115.

²¹ Tapu sicilindeki tescil işlemleri hakkında bkz. **Gürsoy**, Kemal Tahir: Türk Eşya Hukukunda Zilyetlik ve Tapu Sicili, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 248 vd.; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 323 vd.; **Hatemi**, s. 422 vd.; **Akipek/Akıntürk**, s. 284 vd.; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, no: 825 vd.; **Ünal/Başpınar**, s. 285 vd.; **Esener/Güven**, s. 129 vd.; **Sirmen**, s. 167 vd.; **Ertaş**, no: 698 vd.; **Ayan**, s. 366 vd.; **Nomer/Ergüne**, s. 115 vd.

sınırlanmış olabilir. Örneğin malikin tasarruf yetkisi kısıtlanmış olabilir, ya da malik taşınmazı üzerinde bir kişiye tanıdığı kişisel hakkı kuvvetlendirmiş olabilir. Bu gibi durumların açıklığa kavuşması, tapu sicilinde yapılan şerh işlemine bağlıdır²². Taşınmaza ve malike ilişkin bazı bilgilerin üçüncü kişilerce öğrenilmesini sağlamak ya da kolaylaştırmak, taşınmaza ilişkin bazı hususlara açıklık kazandırmak için de beyan işlemi yapılır²³. Tescil, şerh veya beyan edilen hususların tapu sicilinde kalmasını gerektiren sebepler ortadan kalktığında, terkin işlemi²⁴; bu hususlar ortadan kalkmasa da değiştiğinde ya da değişmesi gerektiğinde değişiklik işlemi de yapılabilir²⁵. Tüm bu işlemlerden tescil, terkin ve değişiklik işlemi rehinli taşınır sicilinde de gözlemlemek mümkündür; ama rehinli taşınır sicilinde şerh veya beyan edilecek herhangi bir husus Kanun'da da ilgili Yönetmelik'te de düzenlenmiş değildir. Yalnız kanaatimizce mevzuatı gereği özel sicillerine kaydı gereken gemi, hava aracı, iş makinesi, maden ve cevher ile motorlu taşıtlar üzerinde tesis edilen rehin haklarının ilgili siciller tarafından sicil merkezine bildirilmesi (Yön. m. 13/IV), tapu sicili bakımından beyanların sağladığı sonuca benzer bir sonuç doğurmaya elverişlidir. Sicil merkezi kendisine bildirilen bu hususu, elektronik ortamda tutulan sicilde bir şekilde kayıt altına alacaktır

²² Tapu sicilindeki şerh işlemleri hakkında bkz. **Gürsoy**, s. 317 vd.; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 378 vd.; **Hatemi**, s. 424 vd.; **Akipek/Akıntürk**, s. 313 vd.; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, no: 889 vd.; **Ünal/Başpınar**, s. 303 vd.; **Esener/Güven**, s. 159 vd.; **Sirmen**, s. 198 vd.; **Ertaş**, no: 795 vd.; **Ayan**, s. 401 vd.; **Nomer/Ergüne**, s. 129 vd.

²³ Tapu sicilindeki beyan işlemleri hakkında bkz. **Gürsoy**, s. 489 vd.; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 404 vd.; **Hatemi**, s. 434 vd.; **Akipek/Akıntürk**, s. 332 vd.; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, no: 946 vd.; **Ünal/Başpınar**, s. 314 vd.; **Esener/Güven**, s. 168-169; **Sirmen**, s. 213 vd.; **Ertaş**, no: 826 vd.; **Ayan**, s. 422 vd.; **Nomer/Ergüne**, s. 148 vd.

²⁴ Tapu sicilindeki terkin işlemleri hakkında bkz. **Gürsoy**, s. 462 vd.; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 342; **Hatemi**, s. 452 vd.; **Akipek/Akıntürk**, s. 339 vd.; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, no: 878 vd.; **Ünal/Başpınar**, s. 288 vd.; **Esener/Güven**, s. 134 vd.; **Sirmen**, s. 183 vd.; **Ertaş**, no: 788 vd.; **Ayan**, s. 397 vd.; **Nomer/Ergüne**, s. 127 vd.

²⁵ Tapu sicilindeki değişiklik işlemleri hakkında bkz. **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 342; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, no: 888; **Ünal/Başpınar**, s. 301-302; **Sirmen**, s. 185; **Ertaş**, no: 794.; **Nomer/Ergüne**, s. 129.

ki, sorgulama sonucunda bu varlıkların üzerinde özel sicillerine kaydedilmiş bir rehin olduğu üçüncü kişilerce anlaşılabilir. Aynı şekilde terkin edilen kayıtların yirmi yıl süreyle arşivlenmesi de (Yön. m. 29/VII), kanaatimizce, tapu sicilindeki beyan işlemi ile benzer bir nitelik taşımaktadır.

Rehinli taşınır sicilinde yapılan tescilli hususların sorgulanması ve bunlara ilişkin belge oluşturulması işlemleri de, karşılığı tapu sicilinde de görülen hizmetler olarak nitelendirilebilir. Nihayetinde her iki sicil de açıklığı sağlama işlevini bu işlemler sayesinde yerine getirebilmektedir. Aradaki farklılık, esas itibarıyla olmaktan ziyade, sicilin elektronik ortamda tutulabilmesinden kaynaklanan teknik bir farklılıktan öteye gitmez. Bu yüzden aşağıda tapu sicil işlemleri ile karşılaştırarak açıklayacağımız işlemler; tescil, terkin ve değişiklikten ibaret olacaktır.

A. Tescil İşlemi

Rehinli taşınır sicilinde yapılan tescil işlemi; konusu, koşulları ve gerçekleşmesi bakımından üç başlık altında inceleyebiliriz.

1. Tescilin Konusu

Tapu sicili bakımından “tescil” kavramının, teknik olarak kullanılmadığı durumlarda, sicile yapılan her tür kaydı ifade ettiği görülür; teknik anlamda “tescil” denildiğinde ise, kurucu ve açıklayıcı olmak üzere iki tür tescil akla gelir. Kurucu tescil, taşınmazlar üzerindeki aynî hakların kurulmasına ya da devredilmesine hizmet eder iken (TMK. m. 705/I, m. 780/I, m. 795/I, m. 840/I, m. 856/I, m. 1021, m. 1022/I), açıklayıcı tescil (TMK m. 705/II), aynî hakkın tapu dışı yollarla kazanıldığı istisnâî durumlarda, bu hakkın tapu sicilinden de anlaşılabilir olmasına hizmet eden bir kayıttır. Kurucu tescil de açıklayıcı tescil de sonuçta aynî hakkın açıklık kazanmasına hizmet eder. Tescilin konusu, mutlaka bir aynî haktır.

Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 16. maddesine göre de, tescil hizmetleri denildiğinde de, sadece teknik anlamda tescilden söz edilmiş olmaz. Bu hükme göre, tescil hizmetleri; rehin sözleşmelerinin tescil, değişiklik ve terkin, rehinli taşınır varlık ve rehin hakkının devri ile boşalan dereceye geçme hakkının sicile tescil edilmesini kapsar. Teknik anlamda

tescil denildiğinde, terkin ve değişiklik işlemlerinin kapsamda olmadığı söylenmelidir.

Rehinli taşınır sicili bakımından da kural, kurucu tescildir. Rehin hakkı, rehin sözleşmesinin sicile tescil edilmesiyle kurulur (TİTRK m. 4/I). Aynı sözleşmede, alacaklıya boşalan dereceye geçme hakkı da verilmiş olabilir; ama bu hak sonradan ayrı bir sözleşme ile tanınacaksa bu durumda, bu sözleşmenin geçerliliği de sicile tescil edilmesine bağlıdır. O halde, boşalan dereceye geçme hakkı bakımından da tescil kurucu etkiye sahiptir. Rehinli taşınır varlığın da rehin hakkının da başkasına devri sicil dışında gerçekleşecektir. Rehinli taşınır varlığın devri hakkında, duruma göre taşınır eşyanın mülkiyetinin devren kazanılmasına ilişkin genel kurallar ya da hak ve alacakların devrine ilişkin kurallar uygulama alanı bulacaktır. Rehin hakkının devri ise, rehinle güvence altına alınan alacağın devrine bağlı olarak kendiliğinden gerçekleşir. Alacağın devri de, kural olarak, eski alacaklı ile yeni alacaklı arasında yapılan yazılı bir anlaşmaya ihtiyaç gösterir (TBK m. 184). Böylelikle rehin hakkı da yeni alacaklıya geçer (TBK m. 189/I). Gerek rehinli taşınır varlığın gerek rehin hakkının devredildiği hususları, rehinli taşınır siciline tescil edilmelidir. Hatta rehin veren bu tescili yaptırmayacak olursa, adli para cezası ile de karşı karşıya kalabilir (TİTRK m. 16/I.ç). Bu devirler, söz konusu sicile tescilden önce hüküm ifade etmeye başladığına göre, bunlar açısından yapılan tescil, sadece açıklayıcı bir nitelik taşır.

Tapu sicili bakımından tescilin konusu, taşınmaz üzerindeki her tür aynî hak iken rehinli taşınır sicili bakımından tescilin konusu, sadece rehin hakkı ve boşalan dereceye ilerleme hakkıdır. Rehinli taşınır sicili işlem esasına uygun olarak tutulduğu için, rehin hakkını kuran sözleşmenin veya boşalan dereceye ilerleme hakkını ayrıca tanıyan sözleşmenin sicile tescilinden söz edilir. Oysa tapu sicili her tür aynî hakka aleniyet kazandırabildiği için, taşınmaza ait sayfada her tür aynî hak, ilgili sütuna ayrı ayrı tescil edilir. Elbette ki, bu hakların tesciline esas olan hukuki sebeplere ait belgeler, tapu sicilinde tutulmakta olan resmi belgeler arasında saklanır; ama tapu sicili bakımından sözleşmelerin sicile tescilinden söz edilmez.

Boşalan dereceye ilerleme hakkı, taşınmaz rehinleri bakımından da söz konusu olup, bu hakların geçerli bir şekilde alacaklıya tanınması, tapu sicilinde herhangi bir işlem yapılmasını gerektirmez. Bu sözleşmelerin geçerliliği, sadece resmi şekilde yapılmasına bağlıdır (TMK m. 871/III). Bu

yüzden boşalan dereceye ilerleme hakkının tapu siciline tescilinden söz edilemez. Yalnız boşalan dereceye ilerleme hakkının alacaklıya tanınmış olması, tek başına, öndeki derece boşaldığında, bu hakka sahip olan alacaklının rehin hakkının kendiliğinden o dereceye ilerlemesini sağlamaz. Bu hak, malik karşısında, rehinli alacaklıya, sadece rehin hakkının boşalan dereceye tesciline ilişkin kişisel bir talep hakkı sağlar. Malik, öndeki derece boşaldan önce, taşınmaz bir başkasına devredebilir veya öndeki derece boşalır boşalmaz, ilerleme hakkı tanıdığı alacaklıdan bir başkası lehine bu dereceye yeni bir rehin hakkı kurabilir. Bu durumda, sadece kişisel bir talep hakkına sahip olan rehinli alacaklı, yeni malike veya bu dereceye hakkı tescil edilen yeni rehinli alacaklıya karşı hiçbir talepte bulunamaz. En fazla kendisine boşalan dereceye ilerleme hakkı tanımış olan malikten, borca aykırı davranması nedeniyle uğradığı zararının tazminini isteyebilir (TBK m. 112). Eğer hakkını sonraki malike ya da kendisine o derecede rehin hakkı tanınmış olan alacaklıya karşı da ileri sürebilmek istiyorsa, bu kişisel hakkının kuvvetlendirilmiş olması gerekir ki; tapu sicilinde bu sonuç, bu hakkın sicile şerh edilmesi ile sağlanır (TMK m. 871/III). Ticari işlemlerde taşınır rehni bakımından boşalan dereceye ilerleme hakkının ise, rehinli taşınır siciline şerhine ilişkin hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Hakkın, buna ilişkin sözleşmenin sicile tescil edilmesi ile doğacağı hükme bağlanmıştır; ama doğan bu hakkın, kişisel bir talep hakkı olmaktan öteye gitmediği Kanun'da vurgulanmış değildir. Bu durumda ortaya çıkan soru, boşalan dereceye ilerlemenin, derecenin boşalması ile sicil yetkilisi tarafından re'sen mi gerçekleştirileceği, yoksa malikin bu yönde bir talebinin olmasının gerekip gerekmediğidir. Eğer derece boşalır boşalmaz, ilerleme hakkına sahip olan alacaklıyı bu dereceye ilerletmek hususunda sicil yetkilisi harekete geçebiliyorsa; bu durumda bu hakkın sicile tescilinin aynî etkiye de sahip olduğu söylenebilir. Bu da, rehin hakkının doğumundan sonra rehinli taşınırın maliki değişse de, ilerleme hakkının gereğinin, öndeki derecenin boşalması üzerine mutlaka yapılacağı anlamına gelir. Bu ihtimalde, boşalan dereceye malikin başka bir alacaklı için rehin kurma olanağı da bulunmaz. Diğer ihtimalde, öndeki derece boşaldığında malikin ilerleme hakkı tanımış olduğu alacaklının hakkını bu dereceye tescil ettirmek konusunda talepte bulunması gerekir. Bu da ilerleme hakkının kişisel bir talep hakkından öteye gitmediği anlamına gelir. Yalnız rehinli taşınır sicilinde kişisel talepleri kuvvetlendirecek bir şerh işlemine yer

verilmiş değildir. Bu da malikin değişmesi veya boşalan dereceye yeni bir rehin kurması halinde, ilerleme hakkı edinmiş olan alacaklının aleyhine sonuç doğuracaktır. Öyle ki, rehinli taşınır siciline tescil suretiyle ilerleme hakkının kendisine tanınmış olmasının pratik hiçbir sonucu olmayacaktır.

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun "derece sistemi" başlıklı 10. maddesinin son cümlesine göre, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 871-876. maddelerinin Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na aykırı olmayan hükümleri kıyasen uygulama alanı bulacaktır. Yalnız Türk Medeni Kanunu'nun 871. maddesi, boşalan dereceye geçme hakkı veren sözleşmelerin geçerliliğini resmi şekle bağlamakla birlikte bu sözleşmelerin aynı etki sağlamasını tapu kütüğüne şerh verilmelerine bağladığından, şerh işlemini tanımayan rehinli taşınır sicili bakımından uygulama kabiliyetine sahip değildir. Bu yüzden yukarıdaki soruyu, sicil yetkilisinin derece boşaldığında ilerleme hakkına sahip alacaklıyı bu dereceye re'sen ilerletmesi gerektiği yönünde yanıtlamak gerekir²⁶. Hatta sicilin elektronik ortamda tutulması, sicil yetkilisinin bir katılımı bile olmaksızın otomatik ilerlemeye elverişli görünmektedir.

2. Tescilin Koşulları

Taşınmazlar üzerinde bir aynı hakkın tapu siciline tescil edilmesi için, taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisine sahip olan kişinin yazılı tescil talebinde bulunması gereklidir; ama yeterli değildir. Bu talep, mutlaka geçerli bir hukuki sebebe de dayandırılmış olmalıdır (TMK m. 1013/I, m. 1015/I).

Rehinli taşınır siciline yapılacak tesciller ise, kural olarak, tarafların talebi üzerine yapılır (TİTRK m. 21/III.c.1; Yön. m. 22/I). Tescilin konusu rehin sözleşmesinin kendisi olduğunda, sadece rehin verenin değil de alacaklının da bu talepte bulunmasının aranması, tapu sicilinde yapılan tescillerden farklı bir durumdur. Tescilin konusu boşalan dereceye ilerleme sözleşmesi olduğunda da aynı durum söz konusudur (Yön. m. 22/V). Rehlinli taşınır varlığın devri halinde, bu durumun sicile tescil edilmesi için de rehin veren

²⁶ **Antalya** ve **Acar** da, rehinli taşınır sicilinde boşalan dereceye geçme hakkına ilişkin sözleşmenin tescilinin, hem hakkı doğuran hem de üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi imkânını veren bir tescil olarak şerh işlevi de taşıdığını kabul etmenin sisteme daha uygun bir yaklaşım olacağı düşüncesindedirler (**Antalya/Acar**, s. 115).

ile rehinli varlığı devralan kişinin birlikte tescil talebinde bulunması gerekecektir (Yön. m. 22/III). Rehlinli bir taşınmazın devri zaten tapu siciline tescil ile gerçekleşeceğinden, rehinli taşınır sicili bakımından görülen bu talebe tapu sicili bakımından ihtiyaç olmaz. Rehlin sözleşmesinin veya boşalan dereceye geçme hakkının tescili için her iki tarafın da talebinin aranması kanaatimizce pek gerekli değilse de, rehinli taşınırın devri halinde rehin verenin de rehinli taşınır devralanın da talepte bulunması isabetlidir. Rehlinle güvence altına alınmış olan alacağı devralmış bulunan üçüncü kişiler de, alacağın devrine bağlı olarak rehin hakkını da devralmış olurlar ve bu devrin rehinli taşınır siciline tescilini talep etmeye yetkili bulunurlar (Yön. m. 22/IV)²⁷. Rehlinli taşınır sicili, bu bakımdan tapu siciline göre büyük bir farklılık göstermez. Gerçi alacak hakkının devri, tapu kütüğünde yeni alacaklı adına bir tescil yapılmasını gerektirmese de (TMK m. 891), alacağın devrine ilişkin sözleşmenin düşünceler sütununda belirtilmesi mümkündür

²⁷ Ne var ki Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun 16. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre, alacağın devrini sicile tescil ettirmeyen rehin verene, bu sebeple alacağını tamamen veya kısmen tahsil edemeyen rehinli alacaklının şikayeti üzerine adli para cezası uygulanabileceği hükme bağlanmıştır. Eğer alacağın devrinde bu durumu sicile tescil ettirme yetkisi zaten yeni alacaklıda olacaksa, Kanun'da yer alan bu yaptırımın hiçbir anlamı olmayacaktır. Kanun'a ters düşen bir Yönetmelik hükmünün uygulanmaması gerekse de, burada Yönetmelik hükmünün esasen Kanun hükmünden daha isabetli bulunduğunu ifade etmek gerekir. Zira rehin veren, hele de borçtan kişisel olarak sorumlu değilse, alacağın devrinden haberdar olamayabilir. Rehlin verenin borçtan kişisel olarak sorumlu olduğu durumlarda bile, alacağın temliki, borçluya bildirilmek-sizin hüküm ifade etmeye başlayan bir işlemdir (TBK m. 186). Bu yüzden söz konusu tescili isteme yetkisinin Yönetmelik'te olduğu gibi yeni alacaklıya tek başına verilmesi, daha uygundur. Kanun'da rehin veren için öngörülen yaptırım, rehin veren de tescili isteme konusunda hiç olmazsa yeni alacaklı ile birlikte hareket etme hususunda yetkilendirilmediği sürece, anlamsız kalacaktır (benzer yönde **Şit İmamoğlu**, s. 20). **Göle** ve **Aydoğan** ise, Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde söz edilen alacağın rehinle teminat altına alınan alacak değil de rehne konu olan alacağı ifade ettiği düşüncesindedirler. Kanaatimizce, rehne konu alacağın devri, söz konusu bendin ilk kısmında ifade edilen "rehinli taşınır varlığın devri" ibaresi ile zaten karşılanmış bulunmaktadır. Yine de kanun koyucunun burada gerçekten de rehne konu alaktan söz etmek istediği kabul edilirse, bu alacağın devri halinde, rehin verene de alacağı devralana da tescili isteme yükümlülüğünün yüklenmesi anlaşılabilir (aksi yönde **Göle/Aydoğan**, s. 43).

(Tapu Sicili Tüzüğü m. 31/II)²⁸. Alacağı ve dolayısıyla rehin hakkını sicil dışında devralmış olan alacaklı, bu hususun düşünceler sütununda belirtilmesini istemeye yetkili olan kişidir (TMK m. 1013/III; Tapu Sicili Tüzüğü m. 17/I).

Rehinli taşınır siciline yapılacak tescillerin konusu, tapu siciline yapılacak tescilin konusundan farklı olunca, tescil talebine eklenecek bilgi ve belgeler de kendine özgü bir görünüm taşımaktadır. Her bir tescil talebi için, rehinli taşınır siciline sunulması gereken bilgi ve belgeler Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 23. maddesinde sayılmıştır. Bunlar hem talepte bulunanın yetkisini hem de tescile konu işlemi kanıtlamaya ve bu işlemin konu aldığı taşınır varlığı ayırt etmeye hizmet eden bilgi ve belgelerdir. Tapu sicilinde yapılacak tesciller bakımından da, talepte bulunan kişinin gerek tasarruf yetkisini gerek tescile esas teşkil edecek hukuki işlemi kanıtlaması gerekli olduğundan iki sicilin bu açıdan önemli bir farklılık gösterdiği söylenebilir²⁹. Kanaatimizce en önemli farklılık, ilerleme sisteminin benimsen-

²⁸ Taşınmaz rehni, kütük sayfasının ilgili sütununa her bir rehin hakkı için, "A" harfinden başlamak üzere alfabenin tüm harfleri (A, B, C, Ç, ... G, Ğ, ... I, İ, J... gibi) kullanılarak tescil edilir. Tescilde, ipotek "İ", ipotekli borç senedi "İ.B.S.", irat senedi "İ.S." harfleriyle gösterilir. Alacaklının adı, soyadı ve baba adı, tüzel kişinin unvanı tam olarak yazılır, ipotekli borç senedi hamiline yazılı ise bu durum belirtilir. Rehin miktarı, varsa faiz oranı, rehin derecesi, rehin süresi ile tescil tarihi ve yevmiye numarası yazılır (Tapu Sicili Tüzüğü m. 31). Rehinli alacağın devri hâlinde; kütük sayfasının ilgili sütununda eski alacaklının adı, soyadı ve baba adı kırmızı mürekkepli kalemle çizilir ve üzerine "düşüncelere bakınız" anlamına gelen "D.B." harfleri, düşünceler sütununda da rehinle ilgili harfle yeni alacaklının adı, soyadı, baba adı ile işleme ait tarih ve yevmiye numarası yazılır (Tapu Sicili Tüzüğü m. 73).

²⁹ Böylelikle rehinli taşınır siciline tescilin de tıpkı tapu sicilindeki tescil gibi, sebebe bağlı olduğu söylenebilir. **Antalya** ve **Acar** da rehin sözleşmesinin sicile tescil edilmesinden yola çıkarak tescilin sebebe bağlılığı ilkesinin rehinli taşınır sicili için de geçerli olduğu sonucuna varılmasını mümkün görmektedirler (**Antalya/Acar**, s. 56); ama yazarlar, tescilin sebebe bağlı olduğuna ilişkin açık bir hükmün bulunmamasına da bir sonuç bağlamaktadırlar. Onlara göre tapu sicili bakımından bu yönde açık bir hükmün varlığı, yolsuz tescile olan güvenin korunması gerekliliğine götürür; oysa rehinli taşınır sicili için böyle açık bir hüküm olmaması, açık bir hükmün güvenin korunmasını gerekli kılmak bakımından yapacağı katkıyı sağlayamaz. Bu açıdan yazarlara katılıyoruz. Zira açık hükmün olmaması tescilin sebebe bağlı olmadığı anlamına gelecek olursa, sebebin geçersizliği, tescili yolsuz kılamaz ki, korunması gereken bir iyiniyetten söz edilsin.

mesi hâlinde bile boşalan dereceye geçme hakkının tapu siciline tescil edilmesi ile ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. Tapu sicilinde zaten sadece derece sistemi söz konusu olduğu için bu durum şaşırtıcı değildir. İlerleme sistemi, aynı taşınır varlık üzerinde kurulan birden fazla rehin hakkı arasındaki sıranın hakkın kuruluş tarihine göre belirlendiği sistemdir. Bu sistemde, önceki derece yer alan rehin hakkının sona ermesi üzerine sonraki sırada yer alan rehin hakları sırayla boşalan dereceye ilerler. Boşalan bir dereceye sıra itibarıyla arkasından gelen değil de daha gerideki bir rehin hakkının ilerlemesi ise, boşalan dereceye ilerleme sözleşmesi ile sağlanabilir. Yalnız bu sözleşmenin geçerliliği, bu hakkı kazanacak rehinli alacaklıdan önce gelen tüm diğer rehinli alacaklıların muvafakatine bağlıdır (bkz. Ticari İşlemlerde Rehni Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik m. 25). İşte bu sebeptir ki, ilerleme sistemine göre kurulmuş olan bir rehin hakkı bakımından rehinli alacaklıya boşalan dereceye ilerleme hakkı tanınmışsa, tescil talebine, ön sıradaki alacaklıların muvafakatini gösteren belgeler de eklenmelidir.

3. Tescil İşleminin Gerçekleştirilmesi

Tescil için aranan şartların eksik olması halinde, sicil yetkilisi tescil talebini reddedecektir (Yön. m. 27). Sicil, rehin sözleşmesinin tescil edilmesi ile rehin sözleşmesine bir tescil numarası verir. Tescil edilen rehne ilişkin diğer her tür işlem bu tescil numarası üzerinden yürütülür (Yön. m. 24). O halde, bir rehin sözleşmesinin tescili için müracaat edilmesi halinde, taraflara bu numaranın verilmesini, tescil işleminin yapılması olarak nitelendirmek mümkündür. Boşalan dereceye ilerleme hakkının veya taşınır varlığın ya da rehni güvence altına alınmış olan alacak hakkının tescili istenildiğinde ise, yeni bir tescil numarası verilmeyecektir; ama rehne ilişkin tescil numarası kullanılarak talebin gereği yapılacaktır. Bu noktada tescilin nasıl bir görünüm arz edeceği Yönetmelik'te açık olarak ortaya konulmuş değildir; ama elektronik ortamda tutulan bir sicilden söz edildiğine göre, herhalde ilgili tescil numarasının girilmesi üzerine açılacak ortamda talebin koşullarının

Yalnız, kanaatimizce tescilin konusunun doğrudan doğruya rehin sözleşmesi olması, bu konudaki her tür tereddütü gidermeye elverişlidir ve bu yönde daha açık başka bir hükmün varlığını gereksiz kılmaktadır.

karşılandığına ilişkin bir kutucuğun işaretlenmesi ile tescil işleminin tamamlanacağı düşünülebilir. Tapu sicilindeyse, kütük sayfasındaki ilgili sütunda, her rehin hakkı için bir harf kullanılarak tescil yapılmaktadır³⁰.

Rehinli taşınır sicilinde, tescil işleminin gerçekleşmesi ile rehin sözleşmesi taraflarına verilmek üzere bir tescil belgesi düzenlenir. Elektronik ortamda yapılan başvurular neticesinde de bir tescil belgesi düzenlenip güvenli elektronik imza ile imzalanarak kayıtlı elektronik posta ya da ıslak imzalı olarak posta aracılığıyla taraflara iletilir (Yön. m. 25). Rehinli taşınır sicili bu yönüyle tapu sicilinden pek farklı değildir. Tapu sicilindeki kayıtların da bir örneği isteyen ilgiliye verilir (TMK m. 1017/II); ayrıca tapu memuru istem üzerine alacaklıya ipoteği gösteren bir belge verir. Tescilin yapıldığının sözleşme üzerine yazılıp onaylanması da ipotek belgesi yerine geçer (TMK m. 882/II ve III). Tapu işlemleri ile ilgili olarak düzenlenen istem belgesi, resmî senet, tapu senedi ve ipotek belgelerinin birer örneğinin, müdürlük tarafından hak sahiplerine verileceği, Tapu Sicil Tüzüğü'nün 85. maddesinde de hükme bağlanmıştır. Aradaki tek fark, rehinli taşınır sicilinin elektronik ortamda tutuluyor olmasından ve sicil işlemlerinin elektronik ortamda yapılan başvurular üzerine de gerçekleşebiliyor olmasından kaynaklanan teknik bir farklılıktır.

B. Değişiklik İşlemi

Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin "Tescil Hizmetleri" başlıklı 16. maddesi, değişiklik ve terkin işlemlerini de "tescil hizmeti" olarak nitelendirmiş olsa da buradaki tescil teriminin teknik anlamda kullanılmadığını kabul etmek gerekir. Yine de değişiklik işlemi, rehin hakkının konusunun, güvence altına alınan alacak miktarının, güvencenin kapsamının ve süresinin değişmesi sonucunu doğurması itibarıyla hakkın kapsamında genişlemeye yol açtığında tescil, daralmaya yol açtığında da aşağıda ele alacağımız terkin işlemiyle paralellik gösterecektir³¹.

³⁰ Bkz. dn. 28.

³¹ Tapu sicilinde yapılan değişiklik işlemleri için aynı yorum hakkında bkz. **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 342; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, no: 888; **Ünal/Başpınar**, s. 301; **Sirmen**, s. 185; **Ertaş**, no: 794.

Değişiklik işleminin tescile paralel nitelik taşıması, değişiklik işlemi talebinde bulunmaya yetkili kişiler açısından da kendisini gösterir. Rehin sözleşmesinin tesciline ilişkin talep gibi, rehin sözleşmesinde değişiklik talebini de, rehin alacaklısı ve rehin veren sıfatına sahip kişilerin birlikte yapmaları gerekmektedir (Yön. m. 22/I). Rehin sözleşmesinin değişikliğinin tescilinde, tescil işlemlerinde izlenen usul de aynen uygulanır (Yön. m. 28/VII). Kural olarak, değiştirilen sözleşme için verilmiş olan tescil numarası değişiklikten sonra da kullanılır (Yön. m. 28/I-II). Yalnız rehinle güvence altına alınan borç miktarı veya güvence miktarı, diğer alacaklılar aleyhine arttırılacaksa, artırım miktarı kadar yeni sözleşme hazırlanarak tescil edilmesi gerektiği, Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nde ifade edilmiştir (Yön. m. 28/V-VI). Bundan çıkardığımız sonuç, bu yeni sözleşmelerin yeni birer tescil numarası alacağı yönündedir.

Değişiklik işleminin konusu da Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 28. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre, borç miktarı, güvence miktarı ve sözleşme süresinde değişiklik yapılması mümkündür (Yön. m. 28/I). Değişikliğin konusu, rehinli taşınır varlığın yerine başka bir varlığın gösterilmesi de olabilir, birden fazla taşınır varlığın rehne konu olduğu durumlarda, bunlardan bazılarının rehnin kapsamından çıkarılması da olabilir. Borç miktarının veya güvence miktarının değiştirilmesi, bunların azaltılması yönünde olacaksa (Yön. m. 28/II), bu durum diğer rehinli alacaklılar için bir sakınca yaratmaz; ama bunların arttırılması, diğer rehinli alacaklıların aleyhine sonuç doğurabilir. Bu yüzden bu türden bir değişiklik yapıldığında artırım miktarı kadar yeni bir rehin sözleşmesinin hazırlanarak tescil edilmesi gerekmektedir (TMK Yön. m. 28/V-VI). Zira rehin sözleşmesinde, sonradan gelen rehinli alacaklılar aleyhine bir değişiklik yapılmasına izin verilmemiştir (Yön. m. 28/IV). Yönetmelik'in 27. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine göre de, ilerleme sisteminin kabul edilmesi halinde, rehin sözleşmesinde yer alan güvence miktarının diğer alacaklılar aleyhine muvafakatsız olarak arttırılmasının tescili talep edilmiş ise, sicil bu talebi reddeder. Taraflar bu tescil talebinde ısrar edecek olurlarsa, değişiklik talep edilen rehin sözleşmesi sicilden terkin edilerek farklı bir tescil numarası ile yeniden tescil edilir; ama bu yeni rehlin alacaklıları aynı taşınır varlık üzerindeki tüm diğer rehinli alacaklıların ardından gelen sırayı alır (Yön. m. 29/II). Benzer bir hareket tarzı, derece sisteminin kabul edildiği rehin sözleşmeleri için geçerli

değildir; çünkü derece sisteminde taşınır varlığın değeri rehin veren taraftan itibari değerlere ayrılarak dereceler oluşturulmuştur (bkz. Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik m. 26/I). Bu yüzden herhangi bir dereceye vaktinde tescil edilmiş olan rehin sözleşmesindeki güvence miktarı eğer bu derecenin değerinden düşük ise, sonradan en fazla bu derecenin değerine kadar arttırılabilir. Sonraki derecelerde yer alan alacaklılar, bu kapsamdaki bir değişikliğe katlanmak zorundadırlar.

Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 28. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir: *“Aynı taşınır varlıkların birden fazla rehin alacaklısına rehin gösterilmesi halinde bir rehin alacaklısı lehine varlıklarda azaltılma yapılması durumunda bu değişiklik diğer rehin alacaklılarının rehinli taşınır varlıkları kapsamında değişiklik meydana getirmez.”* Bu hükmü yorumlamak çok güç görünmektedir. Öncelikle aynı taşınır varlıkların birden fazla rehin alacaklısı lehine rehin gösterilmesi durumunda, rehinli alacaklılardan biri ile rehin verenin birlikte başvurusu üzerine bu taşınır varlıklardan biri rehlin kapsamından çıkarılıyorsa, bu durumun o taşınır varlık üzerinde rehinli alacaklı olan diğer kişilerin haklarını ihlâl etmesi elbette ki kabul edilemez. Bu sonuca ulaşmak için Yönetmelik ile bir hüküm sevk edilmesi bile kanaatimizce gerekli değildir. Ne var ki, Yönetmelik'te birden fazla rehin alacaklısına rehin gösterilmiş taşınır varlıklarda, bir rehin alacaklısı lehine azaltımdan söz edilmektedir. Rehne konu olan varlıkların azaltılmasının nasıl olup da herhangi bir rehin alacaklısının yararına sonuç doğurabileceği hususu, anlaşılır değildir.

Rehinli taşınır sicilinde gündeme gelebilecek değişikliklerden birinin konusu da, rehin sözleşmesinin süresinin uzatılmasıdır. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 28. maddesinin dördüncü fıkrasında, rehin sözleşmesinde kendinden sonra gelen rehinli alacaklılar aleyhine herhangi bir değişiklik yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Yalnız Ticari İşlemlerde Rehin Hakkının Kurulması ve Temerrüt Sonrası Hakların Kullanılması Hakkında Yönetmelik'in “rehin hakkının geçerlilik süresi” başlıklı 21. maddesinin üçüncü fıkrası, ikinci cümlesi itibarıyla bu hükümle çelişir niteliktedir. Gerçekten de birinci cümle de, rehin hakkının geçerlilik süresinin taraflarca uzatılması halinde ilerleme sisteminde sonraki sırada başka rehin alacaklısı varsa lehine geçerlilik süresi uzatılan rehin

alacaklısının sırasının son sıraya düşeceği açıklanmış; ama ikinci cümlede sabit derece sisteminde rehin alacaklısının derece ve sırasının korunacağı ifade edilmiştir. Sabit derece sistemi bakımından sonraki derecede bulunan alacaklının önceki derecede yer alan rehlin süresinin uzatılmasından olumsuz etkilenmesi kural olarak söz konusu olamasa da, eğer sonraki alacaklıya boşalan dereceye ilerleme hakkı tanınmış ise, önceki rehlin süresinin uzatılması bu alacaklının zararına sonuç doğuracaktır. Bu yüzden kanaatimizce, bu ihtimalde, önceki rehlin süresini uzatırken boşalan dereceye ilerleme hakkına sahip olan sonraki rehinli alacaklının muvafakatinin de aranması gerekir. Aksi takdirde süre uzatımına ilişkin olarak yapılan bu değişikliğin sonra gelen rehinli alacaklı aleyhine sonuç doğuracak olması nedeniyle geçersiz olduğunun kabul edilmesi gerekecektir. Hele de boşalan dereceye ilerleme hakkının tescilinin sadece bu hakkı kurmak değil de kişisel hakkı kuvvetlendirmek ve ona üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilme gücü vermek işlevine de sahip olduğu³² düşünülecek olursa, bu önerimizin önemi daha da artar.

Tapu sicilinde yapılacak değişiklikler ile ilgili olarak bir karşılaştırma yapmak gerekirse, değişikliğin içeriğine göre tescil için yukarıda söylediğimiz ve terkin için aşağıda söyleyeceğimiz, her iki sicilin yapısal farklılığından doğan usul farklılıkları, değişiklik işlemleri bakımından da geçerli olacaktır³³. Tapu sicilinde değişiklik isteminde bulunmaya yetkili kişi ise, kural olarak hak sahibinin kendisidir; ama yetkili makam veya mahkeme kararına istinaden de değişiklik yapılması mümkündür (Tapu Sicili Tüzüğü m. 72). Taşınmaz rehni ile güvence altına alınmış alacağa uygulanacak sözleşme faizinin oranının, sonradan gelen alacaklıların zararına olarak arttırılmayacağı, Türk Medeni Kanunu'nun 875. maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanmıştır. Tapu sicili bakımından sonraki alacaklıları daha geniş kapsamlı olarak korumaya elverişli bir hüküm bulunmamaktadır; ama

³² Bkz. yukarıda dn. 26.

³³ Tapu Sicil Tüzüğü'nün 72. maddesinde, değişikliklerin usulü şu şekilde hükme bağlanmıştır: *"Tapu sicilindeki değişiklikler, üzerinin kırmızı mürekkepli kalemle çizilip, değişiklik tarih ve yevmiye numarasıyla yeni kaydın yazılması suretiyle yapılır. Önceki kayıt bir harfle yazılı ise, değişiklikte de aynı harf kullanılır. Rehinli alacağın kısmen ödenmesi veya rehlin miktar, faiz, derece, süre gibi unsurlarında yapılacak değişiklikler, düşünceler sütununda ilgili rehlin harfi kullanılmak suretiyle belirtilir."*

taşınmazlar bakımından sadece derece sisteminin geçerli olması ve her rehin derecesi ile güvence altına alınacak alacağın miktarının belirli olması, başkaca bir korumaya zaten ihtiyaç bırakmamaktadır. Bir rehin hakkında ortaya çıkan değişikliğin arka sıradaki rehinli alacaklıya zarar vermesi ihtimali, sadece anapara ipoteği bakımından faizlerin ayrıca hesaplanıyor olması nedeniyle (TMK m. 875/I), faiz oranının sonradan arttırılmasında gündeme gelebilir ki kanun koyucu bu ihtimale karşı gerekli önlemi zaten almış bulunmaktadır. Sonraki derecede yer alan rehinli alacaklının boşalan dereceye ilerleme hakkının bulunması ihtimalinde de, önceki derecede bulunan rehin hakkının süresinin uzatılmasının, sonraki alacaklıya zarar vereceğinden söz edilemez. Zira sonraki alacaklının hakkı kişisel bir hak olup şerh edilerek boşalan dereceye sonradan kurulacak rehin haklarının sahiplerine karşı da ileri sürülebilir hâle getirilmiş ise, önceki rehin hakkının süresinin uzatılmasından da etkilenmez; ama kişisel hak şerh edilmemiş ise, boşalan dereceye sonradan kurulan rehin hakkının sahibine karşı ileri sürülebilecek güçte değildir. Bu ihtimalde malik, önceki rehinli alacaklının süresini uzatabileceği gibi, boşalan önceki dereceye sonraki alacaklıyı iletmeden önce başkası lehine de rehin hakkı tanımaya yetkilidir. Bu durum, sadece kendisine boşalan dereceye ilerleme hakkı tanımış olduğu alacaklı karşısında malikin sorumlu olması sonucunu doğurur (TBK m. 112).

C. Terkin İşlemi

Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nin 29. maddesi, "rehin sözleşmesinin terkinini" başlığını taşımaktadır. Terkin işlemi, tapu sicilinde de olduğu gibi sicile daha önce yapılan kayıtların silinmesi, yani hükümden düşürülmesi amacı ile yapılır. Yalnız hemen belirtelim ki, rehinli taşınır sicili bakımında da terkin, tıpkı tapu sicilinde olduğu gibi³⁴, sadece kurucu rol oynamaz, sicil dışında sona ermiş olan rehin hakları için açıklayıcı etki de gösterebilir.

Rehin sözleşmesi, kural olarak alacağın son bulması üzerine rehin alacaklısının talebi ile terkin edilir (Yön. m. 29/I.a). Burada terkin açıklayıcıdır,

³⁴ Gürsoy, s. 467,477; Akipek/Akıntürk, s. 340; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, no: 878; Ünal/Başpınar, s. 298; Esener/Güven, s. 134; Sirmen, s. 183; Ertaş, no: 788; Ayan, s. 397-398; Nomer/Ergüne, s. 128.

çünkü alacağın sona ermesi, fer'i bir hak olan rehin hakkını da kendiliğinden sona erdirmiştir. Bu yüzden rehin hakkına ilişkin olarak sicilde mevcut olan tescil, artık sadece şekli bir nitelik taşımakta olup hak durumuna ilişkin gerçeği yansıtamaz hâle gelmiştir. Sicilin açıklık fonksiyonunu sağlaması, sicildeki kayıtların da sür'atle gerçek duruma uygun hâle getirilmesini gerektirir. Bu yüzden alacak hakkı ve dolayısıyla rehin hakkı sona ermiş olan alacaklının terkin talebinde bulunması gerekir. Eğer alacaklı, alacak hakkının sona ermesinden itibaren üç işgünü içinde terkin talebinde bulunmaz ise (Yön. m. 29/III), rehin verenin bu durumu sicile bildirmesi mümkündür. Rehin verenin bu bildiri üzerine terkin yapılabilmesi için, rehin verenin borcunun sona erdiğini gösteren bir mahkeme kararını da talebine ekleyebilmesi gerekir (Yön. m. 29/I.b ve IV). Yönetmelik'in 29. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre, mahkemeler tarafından rehin sözleşmesinin terkin edilmesine karar verildiğinde de terkin işlemi gerçekleştirilebilir. Alacağın sona erdiğini gösteren bir karar ekleyerek rehin verenin terkin talebinde bulunmasına ilişkin bir düzenleme bulunur iken bu son düzenlemenin amacı, olsa olsa alacak sona ermediği halde rehlin terkinine karar verilebileceği hallere ilişkin olabilir. Bu da kanaatimizce, rehin sözleşmesinin tesciline ilişkin kurallara uyulmaksızın bir tescil yapılmış olmasına dayanan terkinlerle ilgili bir durumdur. Örneğin, ilerleme sisteminde öndeki rehlinli alacaklının güvence miktarının sonraki alacaklının onayı olmaksızın arttırılmasına rağmen, bu değişikliğin aynı tescil numarasıyla ve sırasını korumak üzere yapıldığı durumlarda, sonraki alacaklının açacağı bir dava ile bu rehin hakkının terkinine karar verilebilir. O halde, burada yolsuz tescil veya değişikliklerin terkininden söz edilebilir. Yönetmelik, bu durumlarda terkin talebinde bulunmaya yetkili kişinin kim olduğunu açıklamış değildir. Bu da, yolsuz tescil veya değişikliğin düzeltilmesi amacıyla dava açan kişinin terkin talebinde bulunabileceği kadar, terkin kararı veren mahkemenin sicile bu yönde emir verebileceğini de düşündürmektedir. Yönetmelik'in terkin işlemini de geniş anlamda tescil hizmeti olarak değerlendirdiği hatırlanacak olursa, 21. maddesinin üçüncü fıkrasında, tescil işleminin kural olarak tarafların talebi üzerine yapıldığının açıklanmasından hemen sonra, mahkeme kararlarına istinaden yapılacak tescillere ilişkin hükmün saklı tutulması, burada terkin işleminin mahkemenin emri üzerine gerçekleştirileceği yönündeki yorumumuzu güçlendirecek niteliktedir. Yalnız kanaatimizce, mahkeme

bu yönde bir emir vermeyi ihmal edecek olursa, davacının da terkin talebinde bulunmaya yetkili olduğu kabul edilmelidir.

Rehinli taşınır sicilinde yapılan terkin; sonuçları, konusu ve terkin talebinde bulunmaya yetkili kişiler bakımından tapu sicilindeki terkin işleminden pek farklılık göstermese de, diğer sicil işlemlerinde olduğu gibi burada da, sicilin elektronik ortamda tutuluyor olması, terkin işlemi usul bakımından tapu sicilindeki terkin işleminden farklılaştırır. Tapu Sicili Tüzüğü'nün 70. maddesine göre, terkin; terkin edilecek hakla ilgili kaydın üzerinin kırmızı mürekkepli kalemle çizilmesi ve altındaki satıra yine kırmızı mürekkepli kalemle "terkin edildi" ibaresi ile tarih ve yevmiye numarasının yazılması ve müdürün veya görevlendireceği tapu görevlisinin imzalamasıyla olur. Rehlinli taşınır sicilinde ise, bu usule uyulması beklenemez, yalnız rehinli taşınır sicilinin elektronik ortamda tutuluyor olması, terkin edilen kayıtların dahi arşivlenmesine yine de olanak sağlar. Tapu sicilinde, üzeri mürekkepli kalemle çizilse de terkinin halen okunabilir olması, taşınmaz üzerindeki hak durumuna ilişkin geçmiş kayıtların takip edilebilmesini mümkün kılarken, rehinli taşınır sicilinde aynı sonuca terkin edilen kayıtlarının arşivlenmesi ile ulaşılır. Sicilden terkin edilen kayıtlar yirmi yıl süreyle sicil tarafından arşivlenir (Yön. m. 29/VII). Böylece rehinli taşınır sicilinin geçmişe ilişkin durumu, tapu sicilindeki gibi süresiz olarak değil en fazla yirmi yıllık bir süre ile sınırlı olarak takip edilebilmektedir. Bu sicilin taşınır varlık üzerindeki tüm aynî haklara değil de, sadece er ya da geç sona erecek bir alacak hakkına bağlı olarak kurulan rehin hakkına açıklık kazandırmayı amaçlıyor olması, bu farklılığı anlaşılır kılmaktadır.

III. REHİNLİ TAŞINIR SİCİLİNE BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇLAR

Rehinli taşınır sicilinin kurulma amacı, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun 8. maddesinin birinci fıkrasında; rehin hakkının tesisi ve üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesi, rehinli alacaklılar arasında öncelik hakkının belirlenmesi ile rehinli taşınır varlık ve alacağın devrinin tescili olarak ifade edilmiştir. Kurulma amacı göz önünde tutulduğunda rehinli taşınır siciline bağlanan sonuçlar, hakkın kazanılmasına ve hakkın korunmasına ilişkin sonuçlar olmak üzere iki alt başlık altında toplanabilir.

A. Hakkın Kazanılmasına İlişkin Sonuçlar

Hakkın kazanılmasına ilişkin sonuçları, kendi içinde, hakkın kazanılmasına engel bir durumun bulunmadığı haller ve hakkın kazanılmasına engel bir durumun bulunduğu haller bakımından ikiye ayırarak incelemek mümkündür.

1. Hakkın Kazanılmasına Engel Bir Durumun Bulunmadığı Hallerde Sicile Bağlanan Hukuki Sonuçlar

Rehin hakkının mutlak bir hak olması nedeniyle, herkese karşı hüküm ifade etmeye elverişli bir şekilde kurulması gereklidir. Bu da hakkın varlığının herkes tarafından anlaşılabilir olmasını gerekli kılar. Aynî hakların açıklığı³⁵ denilen bu ilkeye uygun olarak, ticari işlemlerde taşınır rehininin açıklığı, hakkın doğumunun sicile yapılacak tescile bağlanması ile sağlanmıştır.

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrasına göre; rehin hakkı, rehin sözleşmesinin rehinli taşınır siciline tescil edilmesiyle kurulur. Taşınmazlar üzerindeki aynî hakların kazanılması için tapu sicilinde tescilin yapılmasının zorunlu olması gibi, ticari işlemlerde taşınır rehni hakkının kazanılması için de, rehin sözleşmesinin sicile tescili şarttır. Tescil yapılmadıkça hak kazanılmış olmaz. O halde, tapu sicili bakımından, tescilin olumsuz hükmü³⁶ olarak ifade edilen bu sonuç, rehinli taşınır sicili bakımından da geçerlidir.

Rehinli taşınır sicilinde, tescilin olumsuz hükmünü, sadece rehin hakkının doğması ile ilişkilendirmek doğru olmaz. Boşalan dereceye ilerleme hakkının doğması da sicile tescili gerektirir (TİTRK m. 10/II.c.2), yani tescil yoksa boşalan dereceye ilerleme hakkından da söz edilemez. Hatta yukarıda

³⁵ Cansel, Erol: Tapu Siciline İtimat Prensibi, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1964, s. 3-4; Gürsoy, s. 5; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 13; Hatemi, s. 393-394; Akipek/Akıntürk, s. 12-13; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, no:124-125; Ünal/Başpınar, s. 65; Sirmen, s. 33-34; Ertaş, no: 70-73; Ayan, s. 58.

³⁶ Cansel, s. 4-5; Gürsoy, s. 241; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, s. 343; Akipek/Akıntürk, s. 306 vd.; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, no: 985 vd.; Ünal/Başpınar, s. 336 vd.; Esener/Güven, s. 144; Sirmen, s. 186 vd.; Ertaş, no:745 vd.; Ayan, s. 394-395; Nomer/Ergüne, s. 121-123.

ifade ettiğimiz gibi, bu hak, sicile tescil edilmekle, kuvvetlendirilmiş ve gerek taşınmazın sonraki maliklerine gerek boşalan dereceye sonradan kurulan rehin haklarının sahiplerine karşı da ileri sürülebilecek bir hak olarak doğmaktadır. Zira şerh işlemi tanımayan bir sicilde, boşalan dereceye ilerleme yetkisinin salt kişisel bir hak olarak tanınmasının, alacaklıya bir fayda sağladığından söz etmek güçtür. Üstelik taşınmazlar bakımından bu kişisel hakkın doğumu için tapu siciline tescil aranmayıp bu hakkı tanıyan sözleşmenin resmi şekilde yapılması ile yetinilmiş iken ticari işlemlerde taşınır rehni söz konusu olduğunda sicile tescilin zorunlu tutulmuş olması, bu düşüncemizi desteklemektedir.

2. Hakkın Kazanılmasına Engel Bir Durumun Bulunduğu Hallerde Sicile Bağlanan Hukuki Sonuçlar

Hukuk düzenimiz, hakların kazanılmasına engel bir durumun bulunduğu hallerde, zaman zaman iyiniyete sonuç bağlar. Taşınmazlar üzerinde aynî hakların kazanılması ile ilgili olarak iyiniyete iki noktada sonuç bağlanmıştır. Bunlardan biri, tescilin olumlu hükmü olarak da nitelendirilen durum iken diğeri, aynî hakların olağan kazandırıcı zamanaşımı ile kazanılmasıdır. Bu iki durumun rehinli taşınır sicili bakımından söz konusu olup olmayacağına aşağıda ayrı başlıklar altında değerlendireceğiz.

a. Tescilin Olumlu Hükmü (!)

Taşınmazlar üzerindeki aynî haklar, kural olarak, tapu siciline tescil yapılmaksızın kazanılmadığına göre, tapu sicilindeki bir tescilin varlığı da taşınmaz üzerindeki aynî hakkın varlığına işaret etmelidir. Öyle ki; bir taşınmaz üzerinde bir kişinin aynî hakkı bulunduğu ilişkin bir tescil söz konusu ise, bu tescil yolsuz bile olsa, tescilin doğruluğuna güvenerek bu taşınmaz üzerinde mülkiyet veya sınırlı bir aynî hak kazanmaya çalışan üçüncü kişilerin bu kazanımları korunur (TMK m. 1023). Sicile olan güvenin korunması ilkesi olarak da ifade edilen bu sonuç, tapu sicilindeki tescilin olumlu hükmü³⁷ olarak da nitelendirilir.

³⁷ Cansel, s. 5 vd.; Gürsoy, s. 242, 311 vd.; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, s. 343 vd.; Akipek/Akıntürk, s. 311 vd.; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, no: 995 vd.;

İyiniyetin korunması, hakkı kazanmasının koşulları gerçekte oluşmamış bulunan bir kişiye avantaj sağlarken gerçek hak sahibinin bu hakkının sona ermesi sonucunu doğuracağından ötürü, ancak ve ancak Kanun'un iyiniyete açıkça bu sonucu bağlamış olması halinde mümkündür (TMK m. 3/I). Tapu sicili ile ilgili olarak Türk Medeni Kanunu bu yönde açık bir hüküm (bkz. TMK m. 1023) içerdiği halde, Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nda bu yönde herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle, tapu sicilinin aksine, rehinli taşınır sicilinde tescilin olumlu hükmünden söz edilemez. Bu demektir ki; yolsuz tescile dayanarak rehin hakkını devralan kişinin iyiniyeti korunmaz³⁸. Yalnız hemen belirtelim ki, tapu sicilindeki tescilin olumlu hükmünün dahi, taşınmaz rehinleri bakımından uygulama alanı oldukça sınırlıdır. Şöyle ki, tescilin yolsuzluğu, taşınmaz rehni ile güvence altına alınmak istenen alacağın yokluğundan kaynaklanıyorsa, salt sicile olan güven, var olmayan bir alacak hakkına vücut veremeyeceğinden, rehin hakkının geçerli bir şekilde kazanılması söz konusu olamaz³⁹. Bu yüzden, olay bu noktada düğümlendiğinde, tapu sicili ile rehinli taşınır sicili arasındaki farklılık silikleşir.

Tescilin olumlu hükmünün, rehinli taşınır sicili bakımından söz konusu olmaması, Kanun'da bu yönde açık bir hüküm bulunmamasına dayanmaktadır; ama kanun koyucunun bu yöndeki tercihinin nedeni üzerinde de durmakta yarar vardır. Bu tercihin Kanun'un gerekçesinden anlaşılamayan nedeni⁴⁰, öğretiyeye göre⁴¹, rehinli taşınır sicilinin, tapu sicili gibi genel amaçlı

Ünal/Başpınar, s. 339 vd.; Esener/Güven, s. 145, 147 vd.; Sirmen, s. 190 vd.; Ertaş, no:751 vd.; Ayan, s. 396-397; Nomer/Ergüne, s. 123 vd.

³⁸ Rehinli taşınır sicilinde yolsuz bir tescil ile rehin yükü altında görülen bir taşınır varlığı devralan kişinin durumu ise, bu konuyla hiç ilgili değildir. Bu kişi, aslında yüklü olmayan bir taşınırı yüklü sanarak edinmektedir. Bu durum onun hakkı kazanmasına engel olmadığı için, bu yanlışlığının ona bir zararı da olmaz.

³⁹ Cansel, s. 140-141; Gürsoy, s. 315; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, s. 360-361; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, no: 1004; Sirmen, s. 193; Ayan, s. 229.

⁴⁰ Esasen Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun gerekçesi, mevcut hükümlerin bile nedenini açıklamaya elverişli değildir (Gerekçe için bkz. Şit İmamoğlu, s. 65-68). Bu durumda, tescilin olumlu hükmünü içeren bir hükmün Kanun'a neden alınmamış olduğu sorusuna, gerekçede yanıt aramak nafile bir çaba olur.

⁴¹ Bkz. Antalya/Acar, s. 54-55.

bir sicil olmayıp taşınır varlıklar üzerinde rehin hakkının kazanıldığı tek ve asıl ortamı oluşturmamasıdır. Taşınır varlıklar üzerindeki aynı haklara açıklığı zilyetlik sağlarken, ticari işlemlerde taşınır rehnine konu olabilen; ama Eşya Hukuku anlamında taşınır sayılmayan malvarlıksal değerler bakımından bu açıklık ya başka sicillerle sağlanır⁴² ya da bunu sağlayacak herhangi bir mekanizma yoktur⁴³. Taşınır eşya niteliğindeki taşınır varlıklar, teslim bağı rehin yoluyla da rehne konu olabildikleri gibi, bazı taşınır varlıklar başkaca sicillere tescil yoluyla da rehne konu edilebilmektedirler. Bu nedenle, bir taşınır varlığın rehinli taşınır sicili bakımından herhangi bir yük altında görünmüyor olması, hiçbir başka yük altında olmadığı sonucunu çıkarmak için yeterli değildir. Bu da, rehinli taşınır sicilinin açıklık fonksiyonunun zayıf olması anlamına gelmektedir⁴⁴. Bu fonksiyonu yerine getirmeye elverişli olmayan bir sicil ise, kendisine güven duyulmasını hak etmez⁴⁵. Bu yüzden, taşınır varlık üzerinde rehinli taşınır siciline tescil yoluyla rehin hakkı kazanmak isteyen kişiler, taşınır varlık hakkındaki araştırmalarını bu sicilden başka ortamlarda yürütmek zorundadırlar. Bir başka kişiye teslim edilerek rehin verilmiş bir taşınır varlık hakkında, malik bir de rehinli taşınır sicilinde tescil yoluyla rehin hakkı kurmuş olsa⁴⁶, rehinli alacaklı zaten sıra

⁴² Tescilli markalar bakımından olduğu gibi.

⁴³ Tescilsiz markalar veya know how gibi malvarlıksal değerler bakımından olduğu gibi.

⁴⁴ Esasen tapu sicilinde bile tek taşınmaz için tek sayfa kuralı ihlâl edilir de çifte tapu oluşursa, tescilin olumlu hükmü, tapu sicili bakımından da uygulama alanı bulmaz; çünkü bu durumda tapu sicili güvenilirliğini yitirmiş olur ve ilgilinin araştırmasını derinleştirmesi gereği doğar. Yolsuz kaydı görüp ona uygun hareket ettiğini iddia eden ilgili, geçerli kaydı neden görmediği sorusuna kabul edilebilir bir yanıt veremez (**Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop**, s. 372 vd.; **Hatemi**, s. 588 vd.; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, no: 1026 vd.; **Ünal/Başpınar**, s. 341-342; **Esener/Güven**, s. 151; **Sirmen**, s. 195-196; **Ertaş**, no: 773-775; **Nomer/Ergüne**, s. 127; Yargıtay'ın kararları da bu yöndedir. Örneğin bkz. YHGK., 22.02.1969, 7-274/140 (Resmi Kararlar Dergisi, 1970, II/I, s. 36); YHGK., 11.04.1970, 7-748/191 (Resmi Kararlar Dergisi, 1970, II/I, s. 97); 1.HD., 21.01.1980, 48/30 (Yargıtay Kararları Dergisi, 1980/8, s. 1069); 1. HD., 12.02.1993, 1407/1598 (Yargıtay Kararları Dergisi, 1993/4, s. 510-512).

⁴⁵ **Antalya/Acar**, s. 55.

⁴⁶ Örnek için bkz. **Antalya/Acar**, s. 54. Gerçi yazarlar, taşınırı teslim bağı rehin yoluyla bir kez rehin vermiş olan malikin aynı taşınır varlık üzerinde bir de rehinli taşınır siciline tescil yoluyla başkası lehine rehin hakkı kurmasından söz ederek, bu ikinci rehlin şekli bir rehin olarak kaldığını ifade etmişlerdir. Bu ifadeden, yazarların ikinci

itibariyle teslimine bağlı rehin hakkı sahibinden sonra gelmek zorunda olacaktır. Aynı şekilde, örneğin marka siciline tescil yoluyla rehnedilmiş bir markanın, ticari işletmenin bütün olarak rehne konu olması nedeniyle ticari işlemlerde taşınır rehni kapsamına girdiği hallerde de, bu rehin marka siciline tescil edilen rehinden sıra itibariyle sonra gelecektir (TİTRK m.5/II). Bu bakımdan, sicili incelemekle yetinmeyerek gerçek durumu öğrenen ile öğrenmeyen arasında hiçbir fark bulunmayacaktır.

Yalnız, rehinli taşınır sicilinin, tapu sicili kadar güven duyulmaya layık bir ortam oluşturamadığı gerçeği; bu sicilde bulunan tescilin doğru olduğu karinesini (TMK m. 7/I) hüküm dışı bırakmaz. Bu da, sicilde bulunan herhangi bir tescilin yolsuz olduğunu düşünmek için, somut sebeplerin varlığını gerektirir. Üzerine düşen özen borcuna uygun hareket eden kişi, tescilin yolsuzluğunu anlayamadığı zaman, bu sicile dayanarak hak kazanmaya çalışacaktır; ama gerçek hak sahibi sicil yolsuzluğunu ispatlayarak karineyi çürüttüğünde, hak kazanmaya çalışan kişinin iyiniyeti korunmayacaktır; çünkü Kanun'da onun iyiniyetinin korunacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Hemen belirtelim ki, bu kişi, yolsuz olarak tescil edilmiş olan rehin hakkını, bu hakla güvence altına alınmaya çalışılan alacağı devralmak yoluyla kazanmaya çalışan kişidir, yani üçüncü kişidir. Şimdi sorulması gereken soru; bu sicil açıklık fonksiyonunun zayıf olmasının, üçüncü kişinin, sicilde gördüğü tescilin doğruluğunu denetlemek için başka birtakım olanakları bulunduğu anlamına da gelip gelmeyeceğidir. Eğer böyle olanaklar mevcut ise, bu kişinin iyiniyetinden zaten söz edilemez; aksi takdirde bu kişinin iyiniyetini korumamak, kanaatimizce, sicil güvenilir olmaması ile açıklanamaz. Sicilin kapsamının dar olması, işlevinin sınırlı bulunması ayrı bir şeydir; Devlet eliyle tutulan sicilde hata yapılabileceğinin beklenilmesi gerekliliği ayrı bir şeydir.

rehne sırf teslimine bağlı taşınır rehinden sonra kurulduğu için geçersiz bir rehin gözüyle baktıkları anlamı da çıkartılabilir; ama cümlelerinin başında "örneğin" ifadesini kullandıkları için, ikinci rehni başkaca bir sebeple geçersiz olduğunu kabul ettiklerini düşünmüyoruz. Zira diğer düşünceye katılmamız mümkün olamaz; çünkü bir taşınır eşyanın üzerinde daha önce teslimine bağlı taşınır rehni kurulmuş olması, kanaatimizce, aynı taşınır eşyanın ticari işlemlerde taşınır rehni de konu olmasına engel değildir. Böyle bir ihtimalde, ticari işlemlerde taşınır rehni geçersiz kılan başkaca bir sebep yok ise, bu rehin sadece teslimine bağlı taşınır rehinden sıra itibariyle sonra gelecektir.

Bu soruyu ihtimaller üzerinden yanıtlamaya çalışalım. Tescilin yolsuzluğu, rehin sözleşmesinin şekle aykırı olmasına, rehin verenin tasarruf yetkisine sahip bulunmamasına, tescile konu taşınır varlığın ticari işlemlerde taşınır rehni kapsamında rehne elverişli olmamasına dayanıyor olabilir. Taşınır varlığın daha önce başka bir yöntemle kurulmuş olan bir rehin hakkına konu edilmiş olması ise, tescili yolsuz kılacak bir sebep değildir. Yalnız, alacağı ve buna bağlı olarak rehin hakkını devralmak isteyen kişiyi, bu son hususun da ilgilendirdiği açıktır; çünkü kazanacağı rehin hakkının sırası, onun için önemli olacaktır.

İncelediği sicilde gördüğü tescile güvendiğini iddia eden kişi, tescile konu olan sözleşmeyi de incelemek ve şekle aykırı olup olmadığını anlayabilmek olanağına sahiptir. Bu yüzden bu ihtimalde, bu kişinin iyiniyetinden söz etmek mümkün olmaz. Sicilin açıklık fonksiyonunun zayıf olması nedeniyle, taşınır varlığın üzerinde başka yüklerin de bulunup bulunmadığının araştırılması bir gereklilik olup bu kapsamda yapılacak bir zilyetlik araştırması sonucunda, sicile tescil edilmiş olan rehin sözleşmesinde rehin veren olarak görünen kişinin tasarruf yetkisine gerçekten sahip olup olmadığı da öğrenilebilir. O halde bu araştırmayı yapsaydı tescilin yolsuz olduğunu anlayabilecek olan kişinin de iyiniyetinden söz edilemez. Tasarruf yetkisinin eksikliğinden kaynaklanan yolsuzluk, rehin verenin gerçek malik olmaması değil de, temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin yetkisiz olması noktasında da ortaya çıkmış olabilir. Asil sıfatıyla hareket eden rehin verenin tasarruf yetkisini bile, zilyetlik kontrolü ile araştırmasını beklediğimiz üçüncü kişinin, temsilci sıfatıyla hareket eden kişiye körü körüne itibar etmesini bekleyemeyiz. O halde gereken araştırmayı yapmadığı takdirde, üçüncü kişi yine kötüniyetli sayılacaktır. Tescilin konusu olan taşınır varlığın, ticari işlemlerde taşınır rehnine konu edilemeyecek bir varlık olduğunu bilmediğini de hiç kimse ileri süremez⁴⁷; çünkü bu sicile tescil yoluyla rehnedilebilecek taşınır varlıklar, Kanun'da açıkça sayılmıştır (TİTRK m. 5). Sicilde yolsuz olarak rehnedilmiş olduğu görülen taşınır varlık, alacak hakkı gibi üzerinde zilyetlik kurmaya elverişli bulunmayan, herhangi bir özel sicile de kaydedilemeyen bir malvarlıksal değer olsa bile, bunun varlığını ve üzerinde tasar-

⁴⁷ Aynı yönde **Antalya/Acar**, s. 58 ve dn. 93.

ruf yetkisine sahip olan kişinin kimliğini tespit etmeye yarayan başkaca olanaklar mevcuttur. Örnekler üzerinden ulaştığımız bu sonuçlar, kanun koyucunun tescilin olumlu hükmünü Kanun'a almama nedeninin, rehinli taşınır sicilinde bir yolsuzluk söz konusu olsa bile, üçüncü kişinin iyiniyetinden söz etmenin imkânsız bulunması olduğunu göstermektedir. Varlığından söz edilemeyecek olan iyiniyetin korunmasından söz edilemez ki, rehinli taşınır sicili bakımından tescilin olumlu hükmünü Kanun'da öngörme gereği doğsun⁴⁸.

b. Hakkın Olağan Kazandırıcı Zamanaşımı ile Kazanılması (!)

Tapu sicili bakımından iyiniyetin korunduğu tek durum, tescilin olumlu hükmünde görülenden ibaret değildir. Lehine yolsuz tescil yapılan kişi bile, bu tescilin yolsuz olduğunu bilmeksizin ve bilmesi de gerekmeksizin on yıl boyunca bu taşınmaza zilyet kalmış olmak koşuluyla, taşınmazın mülkiyetini kazanabilir (TMK m. 712). Olağan kazandırıcı zamanaşımı denilen bu yolla mülkiyeti elde edilebilecek olan her taşınmaz üzerinde, aynı yolla eşyaya bağlı irtifak hakları da kazanılabilir (TMK. m. 780/III). Taşınmazlarda, intifa hakkının kazanılması ve tescilinde, aksine düzenleme olmadıkça, mülkiyete ilişkin hükümler uygulanacağından, intifa hakkı da bu yolla kazanılabilir (TMK m. 795/II). Son olarak diğer kişisel irtifak hakları için de, taşınmaz lehine irtifaklara ilişkin hükümlerin ve bu arada Türk Medeni Kanunu'nun 780. maddesinin üçüncü fıkrasının da uygulanabilecek olması nedeniyle, bu hakların da olağan kazandırıcı zamanaşımı ile kazanılması mümkündür. Yalnız taşınmaz rehni'nin olağan kazandırıcı zamanaşımı yoluyla kazanılmasına ilişkin olarak Kanun'da ne doğrudan bir hüküm ne de bir yollama bulunmaktadır. Bu yüzden taşınmaz üzerinde bu hakların olağan kazandırıcı zamanaşımı yoluyla kazanılması mümkün değildir⁴⁹.

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu da, rehinli taşınır sicilinde lehine yolsuz bir kayıt oluşan kişinin rehin hakkını olağan kazandırıcı

⁴⁸ Aksi yönde **Antalya/Acar**, s. 58.

⁴⁹ **Akıpek/Akıntürk**, s. 764; **Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir**, no: 3251; **Sirmen**, s. 560; **Ertay**, no: 2587; **Ayan**, Mehmet: Eşya Hukuku III, Sınırlı Aynî Haklar, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s. 209.

zamanaşımıyla kazanmasına ilişkin bir hüküm içermemektedir. Dolayısıyla rehinli taşınır sicili, sırf bu sicilde bir tescil oluştu diye, lehine yolsuz tescil oluşmuş bulunan kişinin iyiniyetini belli bir süre korumak koşuluyla rehin hakkı kazanmasına olanak sağlayan bir sicil değildir.

B. Hakkın Korunmasına İlişkin Sonuç

Aynî hakların açıklığı ilkesi, bu hakkın herkese karşı ileri sürülebilirliğinin kabul edilebilir olması gereğine dayanır. Bu yüzden aynî hakların kazanılması, bu açıklığın sağlanmasına bağlı olduğu gibi, bu hakların varlığını sürdürmesi de açıklığın devamını gerektirir. Böylece üçüncü kişiler, aynî hakların varlığından haberdar olabilecek ve hak sahibinin yetkilerini ihlâl edici davranışlardan kaçınabileceklerdir. O halde açıklık ilkesinin hakkın korunmasına hizmet ettiği söylenebilir. Taşınmazlar üzerindeki aynî haklar bakımından tapu sicilinin oynadığı bu rolü, ticari işlemlerde taşınır rehni bakımından da rehinli taşınır sicili oynar. Hatta hakkın korunmasını sağlamak bakımından rehinli taşınır sicilinin tapu sicilinden kapsam veya işlev bakımından hiçbir farkı da bulunmaz. İki sicil arasında bu bakımdan söz konusu olan tek fark, sicillere ilişkin hukuki düzenlemelerde konunun hükme bağlanma tarzındadır ki, bu da sonuca etki edecek bir fark değildir.

Türk Medeni Kanunu'nun 1020. maddesinin son fıkrasında, kimsenin tapu sicilindeki bir kaydı bilmediğini ileri süremeyeceği hususu, açıkça hükme bağlanmıştır. Böyle bir ifade, ne Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nda ne de Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği'nde bulunmaktadır; ama Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun 9. maddesinin birinci fıkrasında şu hükme yer verilmiştir: "*Rehin hakkı, rehin sözleşmesinin sicile tescil edilmesiyle üçüncü kişilere karşı hüküm ifade eder.*" Aleni olarak tutulacağı Kanun ile hükme bağlanmış bulunan (TİTRK m. 8/II) ve ilgisini ispat eden herkese sorgulama hizmetinin verildiği (Yön. m. 30/I) bir sicilde, rehin sözleşmesinin tesciliyle rehin hakkının üçüncü kişilere karşı hüküm ifade edeceğinin açıklanması, tescilin üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırdığının açıklanmasından başka bir şey değildir⁵⁰. Bu yüzden rehinli taşınır sicilindeki bir kaydı da bilmediğini kimse ileri süremez.

⁵⁰ Antalya/Acar, s. 51.

Bu demektir ki, sicile tescil üçüncü kişilerin rehin hakkının varlığı hakkında bilgisizliklerini ortadan kaldıracaktır. Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur ki, bu tescil kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırırsa da, onların bu varlıklar üzerinde hak kazanmalarına engel değildir. Sadece kişiler bu varlıklar üzerindeki hakkı, rehin yüküyle birlikte kazanacaklardır. Sicil nedeniyle iyiniyetli sayılmayacakları için, devraldıkları taşınır varlık üzerindeki rehin hakkının bertaraf edilmesini isteyemeyeceklerdir. Sicil işte, böylece rehin hakkının korunmasını sağlamış olmaktadır.

Yalnız bu sonuç, rehne konu olabilen bazı taşınır varlıklar bakımından, hiç de kabul edilemeyecek bir nitelik taşır⁵¹. Ticari işlemlerde taşınır rehnine konu olabilecek taşınır varlıklar arasında hammadde, sarf malzemesi, tarımsal ürün ve stoklar gibi “işletmenin döner malvarlığı” olarak nitelendirilen değerler de bulunur. Bu değerlerin doğrudan doğruya veya başka taşınır varlıklarla birleşip karıştıktan sonra elden çıkartılması ticari faaliyetin bir gereğidir. Rehni verenin rehin konusu taşınır varlıkları elden çıkarması, bu varlıklar üzerindeki rehin hakkını sona da erdirmez. Taşınır varlığı devralan kişi, rehinli taşınır sicilini inceleyerek devraldığı taşınırın rehinle yüklü olduğunu öğrenebilecek durumdadır. Ne var ki, döner malvarlığı değerleri ticari faaliyetin bir gereği olarak elden çıkarıldıklarında, çoğu zaman bir tüketici işlemine konu olurlar. Tüketicilerin ise, edinecekleri her taşınır mal hakkında rehinli taşınır sicilini incelemek zorunda bırakılmaları kabul edilemez⁵². Bu yüzden döner malvarlığı söz konusu olduğunda, sicilin üçüncü kişilere etkisi bakımından ya tüketiciler lehine bir istisna öngörülmesi⁵³ ya da bu varlıklar

⁵¹ **Antalya** ve **Acar**, bu gibi taşınır varlıklar hakkındaki tescilin üçüncü kişilerin iyiniyetini bertaraf edemeyeceğini, çünkü sicilin bu varlıklar üzerindeki açıklığı sağlama işlevini göremediğini ifade etmişler; ama durumun tartışmaya açık olduğunu da belirtmişlerdir (**Antalya/Acar**, s. 51-52, dn. 84).

⁵² Tüketicilere özgü bir daraltma yapmaksızın aynı yönde **Göle/Aydoğan**, s. 39.

⁵³ Tüketicilere özgü bir istisna tanıma yönünde değil de, sicilin üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmesinin rehinli taşınır siciline bakma yükümlülüğünü beraberinde getirmediğine ilişkin açık bir hüküm sevk edilmesi gerektiği yönünde **Göle/Aydoğan**, s. 39. Hemen belirtelim ki, yazarların önerisine katılmamız mümkün değildir. Yazarların sicile bakma yükümlülüğü ile kast ettikleri husus, hiç kimsenin sicildeki tescili bilmediğini ileri süremeyeceğidir. Şüphesiz ki yazarlar bu öneriyi yaparken mevcut kuralların tüketiciler bakımından yarattığı zorlukları da aşmayı amaçlamışlardır; ama bu sorunun çözümünü sicili inceleme yükümlülüğünü ortadan kaldırmak değildir. Aksi takdirde sicile

üzerindeki rehin hakkının değişken rehin hakkı olduğunun kabul edilmesi gerekir⁵⁴. Kanun'da bu yönde bir istisna olmaması, kanunun eksikliği olarak örtülü bir kanun boşluğuna işaret edeceğinden⁵⁵, kanun koyucu bu hususu yeni bir bakış açısıyla tekrar ele alana kadar, boşluğun tüketiciler lehine bir istisna tanıma yönünde doldurulması önerilebilir. Kanun koyucunun açıkça bir istisna hükmü öngörmesi ise, esasen döner malvarlığının rehne konu edilebilirliğini büyük ölçüde engelleyecektir. Bu yüzden döner malvarlığı bakımından değişken rehin sisteminin açıkça kabul edilmesi, yani borcun vadesi veya takibin başlatılması gibi belli bir an itibarıyla rehin verenin elinde bulunmayan varlıkların rehin hakkının kapsamından çıktığının kabulü⁵⁶, daha isabetli sonuçlar verecektir.

alenyet fonksiyonun verilmiş olmasının hiçbir anlamı kalmaz. Yazarlar, ayrıca çeşitli taşınır varlıklardan örnekler vererek rehnedilmiş bu taşınır varlıklar üzerinde aynı hak kazanmak isteyenleri iyiniyetli kabul etmek için sicile bakma yükümlülüğünün söz konusu olmaması gerektiğini ifade etmektedirler (Bkz. **Göle/Aydoğan**, s. 39). Yazarların bu yaklaşımlarına da katılmamız mümkün değildir; çünkü sicile bakan kişi zaten iyiniyetli olamaz. Yazarlar rehinden haberdar olmaksızın rehinli varlığın mülkiyetini geçerli şekilde devralan kişileri korumak için, Türk Medeni Kanunu'ndaki emin sıfatıyla zilyetten iyiniyetle aynı hak iktisabına ilişkin hükümden yararlanılıp yararlanılmayacağı sorusunun Medeni Hukuk teorisi çerçevesinde yanıtlanması gerektiğini de ifade etmişlerdir (Bkz. **Göle/Aydoğan**, s. 38-39). Hemen vurgulayalım ki bu soru olumsuz yanıtlanacaktır. Bir kere, burada iyiniyetli kişilerin varlığından söz edilemeyeceği gibi, kişilerin taşınır varlık üzerinde mülkiyet hakkı kazanmalarına engel bir durum da yoktur. Kişiler rehinli olduğunu bilmediklerini iddia edemeyecekleri taşınırı sadece emin sıfatıyla zilyedinden değil, bizzat malikinden edinmektedirler ve bu edinimlerinin geçerli sayılması için, malın rehin yükü altında olması hususunda iyiniyetli sayılmamaları bir engel oluşturmaz. Kanun ile teslimsiz bir rehin türü öngörerek, aynı hakka açıklığı sicille sağlayan bir sistem kurulmuş olmasının bedeli, kişilerin bu sicili incelemeseler de, rehinli taşınırı ister malikenden edinsinler ister emin sıfatıyla zilyedinden iyiniyetle edinsinler, taşınırı ancak rehinle yüklü olarak kazanacak olmalarıdır.

⁵⁴ Değişken rehin hakkında bkz. **Şit İmamoğlu**, s. 29-30.

⁵⁵ Bkz. **Göle/Aydoğan**, s. 38; örtülü boşluklar ve doldurulması hakkında ayrıntılı açıklama için bkz. **Serozan**, Rona: Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku, Vedat Kitapçılık, 6. Bası, İstanbul 2015, s. 157 vd.

⁵⁶ Bkz. **Şit İmamoğlu**, s. 30.

SONUÇ

Ticari işlemlerde taşınır rehnine açıklık kazandırmak üzere kurulmuş olan rehinli taşınır sicili, elektronik ortamda tutulan, resmi ve aleni bir sicildir. Resmi bir sicil olduğu için sicildeki kayıtların doğru olduğuna ilişkin karine geçerlidir. Aleni bir sicil olduğu için ilgisini ispat eden herkes bu sicilden sorgulama hizmeti alabilir. İlginin ispat edilmesi noktasında katı davranmamak isabetli olacaktır, zira sorgulama işlemleri çoğu zaman elektronik ortamda yürütülüp aynı zamanda da ücretlendirileceği için, hem kolaylıkla gerçekleştirilebilecek hem de gereksiz talepler önlenebilecektir.

Rehinli taşınır sicili, tapu sicili gibi geniş kapsamlı bir sicil olmadığı gibi, taşınır üzerindeki rehin haklarına bile açıklık kazandırmak bakımından ancak ikincil bir nitelik taşır. Yine de bir sicile tescili zorunlu taşınır için bu sicillere tescil yoluyla kurulan rehinlerin de, rehinli taşınır siciline bildirilmek zorunda tutulması, rehinli taşınır sicilinin bu taşınır varlıklar hakkında diğer sicillerle sağlanan açıklığı güçlendirici bir rolü bulunduğunu da ortaya koyar.

Sicil yetkilisi durumundaki noterler, Noterlik Kanunu'nun 162. maddesi gereği, sicil işlemlerinin hatalı veya eksik yapılmasından dolayı zarar görenlere karşı sorumludurlar. Ayrıca sicilin tutulmasındaki aksaklıklar, İdare Hukuku anlamında hizmet kusuru olarak nitelendirilebilecek olursa, ortaya çıkan zarardan Devlet'in sorumluluğu da gündeme gelebilir.

Sicile yapılacak kayıtlar; tescil, değişiklik ve terkin olarak gruplandırılabilir. Tapu sicilinde söz konusu olan şerhler ve beyanlar bu sicil bakımından söz konusu değildir; ama terkin edilen kayıtların arşivlenmesinde olduğu gibi sicil bünyesinde gerçekleştirilen bazı işlemlerde tapu sicilindeki beyanların işlevini gözlemlemek mümkündür. Boşalan dereceye ilerleme hakkının tescilinin de, tapu sicilindeki şerhlerin etkisini de içeren bir sonuç doğurduğu söylenmelidir.

Rehinli taşınır siciline tescil edilen husus; rehin hakkı veya boşalan dereceye ilerleme hakkı değil de bu hakkın kurulmasına ilişkin sözleşmenin kendisidir. Bu da, sicildeki tescil işlemlerinin sebebe bağlılığı konusunda tereddüte yer bırakmamaktadır.

Rehinli taşınır sicilinde tescilin olumsuz hükmü geçerlidir, yani tescil yoksa hakkın varlığından da söz edilemez; ama tescilin olumlu hükmü

bulunmamaktadır, yani yolsuz bir tescilin doğru olduğuna duyulan güven korunmaz. Zira üçüncü kişiler, sicilin açıklığı sağlama işlevinin kısıtlı olması nedeniyle sicil dışı araştırmalar da yapmak zorundadırlar. Bu araştırmalar da onların sicildeki yolsuzluğu anlamalarını sağlayabilecektir. Yolsuz tescil sahibinin olağan kazandırıcı zamanaşımı ile rehin hakkını kazanması da mümkün değildir.

Sicil sadece taraflar için değil, üçüncü kişiler için de hüküm ifade eder. Dolayısıyla hiç kimse bu sicilde yazılı bir hususu bilmediğini iddia edemez. Yalnız bu durum döner malvarlığı değerlerinin de rehne konu olabilmeleri nedeniyle, rehinli taşınır varlığın özellikle tüketici işlemleri çerçevesinde el değiştirmesi ihtimalinde kabul edilemeyecek sonuçlar doğurmaktadır. Bu sorunun çözülmesi, borcun vadesi veya takibin başlaması anı itibarıyla, rehin verenin elinden çıkmış bulunan döner malvarlığı değerlerinin rehmin kapsamından da çıktığını öngören bir düzenlemenin Kanun'a alınmasından geçecektir.

KAYNAKÇA

- Akipek**, Jale/**Akıntürk**, Turgut: Eşya Hukuku, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2009.
- Antalya**, O. Gökhan/**Acar**, Faruk: Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni, Aristo Yayınevi, İstanbul 2017.
- Arkan**, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 23. Bası, Ankara 2017.
- Ayan**, Mehmet: Eşya Hukuku I, Zilyetlik ve Tapu Sicili, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Ayan**, Mehmet: Eşya Hukuku III, Sınırlı Aynî Haklar, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- Cansel**, Erol: Tapu siciline İtimat Prensibi, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1964.
- Ertaş**, Şeref: Eşya Hukuku, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, 13. Baskı, İzmir 2016.
- Esener**, Turhan/**Güven**, Kudret: Eşya Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- Göle**, Celal/**Aydoğan**, Gökhan: “*Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirilmesi*”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Ankara 2017, Cilt: 33, Sayı: 1, s. 5-51.
- Gözler**, Kemal/**Kaplan**, Gürsel: İdare Hukuku Dersleri, 17. Baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa 2015.
- Gözübüyük**, A. Şeref/**Tan**, Turgut: İdare Hukuku, Cilt I Genel Esaslar, 11. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2016.
- Gürsoy**, Kemal Tahir: Türk Eşya Hukukunda Zilyetlik ve Tapu Sicili, Sevinç Matbaası, Ankara 1970.
- Hatemi**, Hüseyin/**Serozan**, Rona/**Arpacı**, Abdülkadir: Eşya Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 1991 (Hatemi).
- Nomer**, Halûk Nami/**Ergüne**, Mehmet Serkan: Eşya Hukuku-Zilyetlik ve Tapu Sicili, İkinci Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015.

- Oğuzman**, M. Kemal/**Seliçi**, Özer/**Oktay Özdemir**, Saibe: Eşya Hukuku, 18. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2015.
- Serozan**, Rona: Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku, Vedat Kitapçılık, 6. Bası, İstanbul 2015.
- Sirmen**, A. Lâle: Eşya Hukuku, 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- Şengül**, Mehmet: Tapu Sicilinin Aleniyeti, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- Şit İmamoğlu**, Başak: Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Bir İnceleme, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 2017.
- Tekinay**, Selâhattin Sulhi/**Akman**, Sermet/**Burcuoğlu**, Halûk/**Altıp**, Attila: Tekinay Eşya Hukuku, Cilt I: Zilyetlik-Tapu Sicili-Mülkiyet, 5. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.
- Ünal**, Mehmet/**Başpınar**, Veysel: Şekli Eşya Hukuku, 7. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2015.